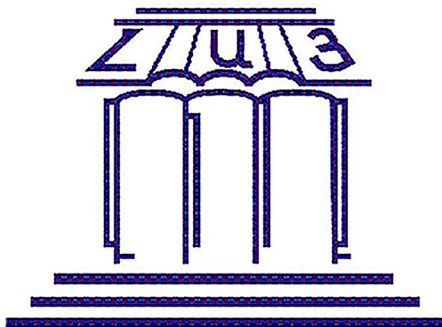

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

8697

ՎԻՐԳԻԼՍԻ

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆՔ

ԲՆԱԳՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

Հ. ԱՐՍԷՆ ՂԱԶԱՐՈՍ ՂԱԶԻԿԵԱՆ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆՑ

ՎԵՆԵՏԻԿ

Ս. ՂԱԶԱՐ. ՏՊ. ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ

1925

87

Վ-68

ԹԱՐԳՄԱՆՁԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Հայկական Նոր Մատենագիտութիւն (Ա. Բատոր Ա. - Մ.	Ֆր.	
Հայ լեզուի ուղղագրութեան Դասեր, Տպ. 1923	60 —	5 —

ԳՐԱՐԱՐ

Հատընտիր Քերթուածք. — Քարմէն Սիւլվայի, Տպ. 1898	7 —	
Հատընտիր Քերթուածք. — Յակոբայ Ղեւրարտեայ, Տպ. 1898	3 —	
Լեռութիւն. — Վիկտորիա Աղանուրի, Տպ. 1896	— —	
Մահ Արթուրոյ. — Թէմնիսոնի	1 —	

ԱՇԽԱՐՀԱՐԱՐ

Նուէր Մանկանց, Տպ. 1897	1 —	
Դաստիարակութիւն անձին, — Ճօն Պլէքի, Տպ. 1902	2 —	
Վիպակներ, Տպ. 1909	2 —	
Թ. Վանանդեցւոյն ոսկեղարեան սխալները. Դաստոյ եւ իր երկու թարգմանիչները. Վ. Պոլիս	— —	
Երգիծաբանութիւն Արուեստի անկումի վրայ, Զ. Ռ. Գամբէլլ. (ընագրով), Տպ. 1923	3 —	
Ֆրանսուա Գորէ. — Դարբիններու Գործադուլը, Բ տիպ.	1 —	

ՍՈՒՐԲ ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱՆԻ

Գ Ր Ա Ղ Ս Ր Ա Ն

ST. NERSES SHNORHALL

LIBRARY

ARMENIAN PRELACY

ՎԻՐԳԻԼԻՈՍԻ

Հ Ո Վ Ո Ւ Ա Կ Ա Ն Ք

Հ. ԿԱՐԱՄԱՆԻԱՆ

8697
18.01.1925
ՔԵՐԹՈՂԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

ԻԳ.

ՎԻՐԳԻԼԻՈՍԻ

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ Ք

ԲՆԱԳՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆԵՅ

Հ. ԱՐՍԷՆ ՂԱԶԱՐՈՍ ՂԱԶԻԿԵԱՆ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆՅ

ՎԵՆԵՏԻԿ

Ս. ՂԱԶԱՐ, ՏՊ. ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ

1925

H. KASHMARIAN

ՍՈՍՋԻՆ ՀՈՎՈՒՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՏԻՏԻՐՈՍ

Երբ Հոկտաւիանոս կայսրը կրեմոնայի եւ Մանտուայի արտերը հինաւորեց զօրքերուն բաժնեց իրը մրցանակ, ուրիշներու հետ Վիրգիլի ալ կորսնցուց իր փոքրիկ ածուն եւ վտարուեցաւ իր տունէն: Բայց ընծայականով Պոլլիոնի՝ որ այն ատեն մոյն գաւառին մէջ կը դեգերէր՝ հոսմ գալով Վիրգիլ՝ յանձնեց զայն Մեկենասի, եւ վերջնոյս միջոցաւ նանչցուելով կայսրէն՝ ստացաւ կորսնցուցածը: Արդ այս առաջին հովուերգութեան մէջ կը գովէ Հոկտաւիանոս կայսրը, հոմը, իր բախտը, եւ կ'աւաղէ Մամտուացւոց աղէտը: Տիտիւրոս կը ներկայացնէ Վիրգիլը, իսկ Միլիւրէոս՝ Մամտուացիները:

ՄԵԼՈՒՆՈՍ

Տիտիւրէ, դուն լայնատարած փիճիին
Յարկին ներքեւ նստած՝ նրբին եղէգով
Կ'եղանակես վայրի Մուսան. հայրենի
Մենք սահմաններն ու քաղցր արտերը թողած
Հայրենիքէն կը փախչինք. դուն, Տիտիւրէ,
Շուրք փոռեր՝ կ'ուսուցանես գեղաղէշ
Ամարիլի անունն հնչել ծառերուն:

2840-2011

ՏԻՏԻՐՈՍ

Մէլիբէէ, այս անդորրանքը մեզի
Աստուած¹ տըւաւ. վասն զի ան պիտի միշտ
ինծի աստուած ըլլայ. բազինը անոր
Ատէս պիտի մէր բակէն գառնուկ մ'ոռոգէ:
Ան տըւաւ թոյլ թափառել իմ եզներուս,
Եւ ինձ ուզածս երգել գեղջուկ եղէգով:

ՄԵԼԻԲԵՍՍ

Չեմ նախանձիր, կը զարմանամ մանաւանդ.
Երբ համօրէն արտերն իրար են անցեր:
Տըլտուր ճեպով այծերն ահա կը տանիմ,
Ա՛ս, Տիտիրէ, դժուարաւ հեւըս առած,
Որ ձագտելով արքաղաղնեաց միջեւ խիտ
Երկուորեակներ՝ յոյսն հօտին, ո՛հ, թողլըքեց
Մերկ ամայի ժայռին վըրայ: Այս աղէտն
Ֆաճախ ինձ, ո՛հ, որքան մտքով կոյր էի,
Ես կը յիշեմ գուժեց կաղնին շանթահար,
Դժնէ ազուան յաճախ կընչեց գոգաւոր
Սըղոցիէն. բայց սակայն դուն, Տիտիրէ,
Ըսէ ինծի թէ ո՛վ է քու այն աստուածն:

ՏԻՏԻՐՈՍ

Մէլիբէէ, քաղաքն՝ որուն Հոռոմ կ'ըսեն
Կը կարծէի անմիտըս ես համանման
Այս մերինին. ուր սովոր ենք հովիւներս

1. Օգոստոսը աստուած կը կոչէ՝ թէեւ դեռ աստուածական պաշտօն չէր առած. Այս շնթանքը թերեւս նեւրիւ է Վիրգիլի, զի Օգոստոս իր բարերարն էր:

Աշխարհերուն դեռած ինները բերել:
Ինչպէս լակուր գիտէի նըման շան,
Եւ ուլը՝ մօրն. ինչպէս սովոր էի ես
Մեծերուն հետ համեմատել փոքրիկներն:
Եւ սակայն այս քաղաքն աշխարհ գլուխը վեր
Կը բարձրացնէ ուրիշներու մէջ՝ որքան
Նոճին ճապուկ ուռիներու մէջ՝ իրենն:

ՄԵԼԻԲԵՍՍ

Եւ ի՞նչ գրդեց քեզ այդքան Հոռոմ տեսնելու:

ՏԻՏԻՐՈՍ

Ազատութիւն. որ թէեւ ուշ՝ եւ սակայն
Հաշտ ակնարկեց զագաշտութիւն, երբ վաղ իսկ
Ածիլուելու՝ կ'իյնային վար ճերմակներ¹.
Բայց ակնարկեց, եւ հասաւ շատ տուն վերջ,
Յորմէհետէ զիս թողլըքեց Գալատէ
Եւ կը գրաւէ Ամարիլիս. զի ցորչափ
Ձիս կը գրաւէր Գալատէ՝ չեմ ուրանար՝
Չըկար ոչ յոյս ազատութեան, ոչ խընամբ
Պախրէի, իմ գաւիթներէս ելլէին
Թէեւ զոհեր շատ, եւ պարարտ մաճառակ
Ապաշընորհ քաղքին համար մակարդուէր.
Ձեռքըս տուն չէր դառնար պղինձով երբեք լի:

ՄԵԼԻԲԵՍՍ

Չարմանք էր ինձ, Ամարիլիեակ, թէ ինչո՞ւ
Տըլտուր ձայնով կը կանչէիր աստուածներն.

1. Ինքզինքը ձեր կը կեղծէ, որ երիտասարդ էր, ուրովհետեւ սորուկները չէին կրնար ազատութիւն ոտանալ՝ ասանց աշխատութեան և բազմամայ ծառայութեան:

Որո՞ւ համար կը պահէիր ոստերէն
Կախ պըտուղներն՝ երբ բացակայ էր Տիտիր:
Կը կանչէին քեզ շոճիներն իսկ, Տիտիր,
Քեզ աղբիւրներն ինքնին, ինքնին այս ծառերն:

ՏԵՏԻՐՈՍ

Ի՞նչ կրնայի ընել, հընար չէր ինծի
Ըստըրկութիւնը մերկանալ այլապէս,
Եւ ոչ այլուր աստուածներն հաշտ ինձ գործել:
Մէլիբէէ, տեսայ հոն այն պատանեակն
Որուն ամէն տարի կրկին վեցեակ օր
Մեր բազինները կը ծըխան. հոն ինծի
Աղաչողիս ինք նախ տըւաւ պատասխան.
Տըղաք, եզներն արածեցէք՝ գերդ առաջ
Կ'արածէիք, թողէք ցուլերը մեծնան:

ՄԵԼԻԲԵՈՍ

Երջանիկ ծեր, արտերդ արդ քեզ պիտի մնան
Եւ շատ իսկ լայն ու լիւր, ժայռեր թէեւ մերկ
Ուեղտիւր տղմուտ կնիւնով ծածկեն արօտներն:
Թող անընդել ճարակներու չըղպչի
Սաղմնառիկ խաշնը, եւ ախտերը ժանտկէն
Դրացուոյն հօտին չըվարակեն ձագողոյներն:
Երջանիկ ծեր, դուն հոս ծանօթ գետերո՞ւ,¹
Միջեւ եւ սուրբ աղբիւրներու՝ վայելէս
Պիտի զով շուք. սահմանակից ասկէ ցանկն՝
Ուր կը պարեն շիբլեան² մեղուք՝ ծըծելով

1. Մենկիտս եւ Պաղոս (Բոյ).
2. Շիբլա գետն Սիկիլիոյ, ուր մեղսներն ագնիւ
մեղր կը պատրաստեն:

Ուտիներուն ծաղիկը՝ մէղմ՝ բզզիւնով
Քունի հրաւէր պիտի կարդայ միշտ քեզի:
Անկէ պիտի ձայնը ձըգէ հովերուն
Տերեւաքաղը ժայռին տակ բարձրաբերձ.
Եւ ոչ սակայն աղանիները կերկեր
Զոր կը խնամէս, եւ ոչ տատրակը երբեք
Պիտի լըսէ հեծքն երկնաբերձ կնձնիէն:

ՏԵՏԻՐՈՍ

Ուրեմըն նախ եղջերուները թեթեւ
Պիտ՝ արածին եթերն ի վեր, եւ ծովերն
Ափունք թափեն ձկները մերկ՝ հոլանի.
Բընիկ իրենց սահմաններէն արտալած՝
Պարթեւը նախ պիտի խըմէ Արարիս՝,
Եւ կամ Գերմանը Տիգրիս՝ քան մեր սրտէն
Սահի երթայ պատանուոյն դէմքը երբեք:

ՄԵԼԻԲԵՈՍ

Իսկ մենք թօկէ ոմանք պիտի Ափրիկէ՝
Երթանք երաշտ, եւ ուրիշներ Ափիւթիա
Եւ սըրընթաց կրետեան Ովաքս², կամ բոլոր
Տիեզերքէն տարաշխարհիկ եւ անշատ
Բրիտանիա, եւ պիտի հնար չըլլայ ինձ
Շատ տարիներ ետք սահմաններն հայրենի
Եւ աղբաւին հիւղիս գմբեթը սիգուտ
Հունձքերէ վերջ տեսնել, տեսնել պետութիւնս
Հիացումով, ու զօրակա՞նը ժըպիրհ
Պիտ՝ ունենայ բարեմըշակ այս դաշտերն,

1. Արարիս գետ Ֆրանսայի.
2. Քաղաք եւ գետ Արեւելի մէջ:

խո՞ւժն այս հունձքերն. ահա թէ ուր պատակտունն
 Առաւ տարաւ քաղաքացիքը թշուառ.
 Ահա որոնց համար քրինք վարուցան:
 Արգ պատկինէ՛, Մելիբէէ, տանձիւներն,
 Որթերուն կարգ դիր. զքնա՛, ով երջանիկ
 Երբեմն իմ հօտ, գացէք այծեր: Ո՛չ եւս այլ,
 Ոչ եւլս ձեզ՝ դալարագեղ այրի մէջ
 Ընկողմանած՝ պիտի տեսնեմ հեռուն
 Փըշուտ ժայռէն կախ. ալ պիտի չերգեմ երգ.
 Ոչ եւս ինէ՛ արածուած դուք, իմ այծեր,
 Կաղկաւէտ սինձն ու դառն ուտին ճարակէք:

ՏԵՏՏԵՈՍ

Բայց այս գիշեր կրնաս հոս քովըս հանգչիլ
 Սաղարթներու վըրայ դալար, հասուն միրգ՝
 Շագանակներ ունիմ քնքուշ, եւ մածուն
 Զորդառատ. վաղ իսկ հեռուն կը ծըխան
 Շէնքերուն բարձըր կատարներն, ու կ'իջնեն
 Երկնաբերձիկ լեռներէն մե՛ծ ըստուերներ:

ԵՐԿՐՈՐԳ ԷՈՎՈՒԵՐԳՈՒԹԻԻՆ

ԱԼԵՔՍԻՍ

Մեկնիչներէն ոմանք կը կարծեն որ Վիրգիլն
 Իսո մերկայացուած ըլլայ Կորնելոն անունով,
 Կ'ըսեն թէ Ալեքսիս Մեկեմասի մէկ գերին էր,
 զոր Վիրգիլ կ'ուզէր մարգիւ գիտութեանց եւ դը-
 պրութեանց մէջ, և որ մերժեց իր դասերը: Մեր
 կարծիքով Վիրգիլի նպատակն իսո նմանիլ է
 Թէոկրիտէսի ամենէն գեղեցիկ նովուերգութիւն-
 ներէն մէկուն՝ Կիկլադի: Զայն քերթողին մէջ ա-
 լիկ իրիք կայ քան լատինին. կա՛յ թերիւս նաեւ
 առիթ՝ բնականութիւն և փափկութիւն. բայց
 Վիրգիլ միշտ կը գերազանցէ Թէոկրիտէսը ման-
 րամասնութեանց կատարելութեամբը:

Սիրովն հովիւը Կորնելոն կը մըխար
 Զքնաղագեղ Ալեքսիսի, որ հեշտանքն
 Էր իր տիրոջ, եւ չունէր բնաւ յոյսի տեղ:
 Միայն կ'երթար անտառն ըստէպ թաւամուր
 Փիճիներու՝ ըստուերամած ծայրերով.
 Էւ հոն մենիկ մշիկ ի զո՛ւր լեռներուն
 Ուանտառներուն կ'ուղղէր անկարգ այս բողոքն.
 Անգութ Ալեքս, երգերուս չէ՞ս ըներ փոյթ,
 Ու չէ՞ս ինծի ողորմիր. գիտ կը ստիպես

Դուռն որ մենքիմ ուրեմըն ես: Աւասիկ
Գառնիրը գով կը վայելեն հովանի.
Ահա կանաչ մողէզներուն թաքըստոց
Կ'ըլլան թուփերը, եւ թեստիլ բորբ տօթէն
վաստակարեկ արտունծներուն կը լիսու
Անուշահոտ խոտեր՝ խոտոր եւ ծոթրին:
Մինչ ի խնդիր եմ արդ ես քու հետքերուդ,
Արեգակին տակ բոցակէզ կը ճընչեն
Ճըպուռներն հետըս թուփերուն մէջ կերկեր:
Աւելի լաւ չէ՞ր հանդուրժել դըժընդակ
Սրտմըտութեան 'ւամբարհաւած ձանձրոյթին
Ամարիլի եւ Մենալկայ. թէպէտ ան
Սեւթորմի, եւ թէպէտ դուն ըսպիտակ:
Մի՛ շատ գոյնի վտտահանար՝ գեղանի
Դու պատանեակ. բարձունենեակները պայծառ
Կ'արհամարհուին, կը քաղուին սեւ յակինթներն:
Աւերսիս, զիտ կ'արհամարհես, եւ ոչ իսկ
Կը հարցընես թէ ո՞վ եմ ես. ի՞նչ հարուստ
Ոչխարներով, ի՞նչ ձիւնաթոյր կաթով ճոխ:
Հազար գառներս կը թափառին Աիկուլեան
Լեռներուն վրայ. ինձ չի պակսիր կաթ դալար
Ոչ ամառուան տօթին՝ ձմրան ոչ ցուրտին:
Կ'երգեմ աչն երգը՝ զոր Գիրկեանն Ամիխոն՝
Ակտէական Արակինթի մէջ կ'երգէր
Պաճարներուն ի կոչ: Չեմ աչնքան տըգեղ.
Ինքզինքըս քիչ առաջ ծովափը տեսայ

1. Ամիխոն որդի Արամազդի եւ Անիտայէի. Կ'ընէն
բանաստեղծները թէ Ապոլոնէն սակի բնար մ'ընդուներ
էր, որուն ձայնով չինեց թերէ ըսողաքը. Ամիխոն Գիր-
կեան կը կոչուի՝ Դիրկէն, որ Բէոփաեայ աղբիւր էր՝
Թերէի մօտ:

Երբ ծովը անծուփ էր հովերէ. դատաւոր
Ունենալով քեզ՝ չեմ վախնար Գափնիսէն,
Եթէ երբեք պատկերը չի խօսիր սուտ:
Ո՛ւր էր յանկարծ ախորժելի քեզ ըլլար
Հետըս բնակիլ անփառունակ խրճիթի
Ու քեզ խոտան արտերու մէջ, եւ զարնել
Եղջերուներ, եւ հօրաններն այծերու
Կանանչ ցուպով քըշել տանիլ դէպ արօտ.
Եւ մրցակից Պանի՝ երգով անտառներն
Հնչեցնէինք. Պանի՝ որ նախ սորվեցուց
Կըցել մոմով շատ եղէզներ. Պանն ինքնին
Խընամարկուն ոչխարներուն եւ հովուին:
Ու դուն շրթներդ եղէգով մաշելուդ
Չըզղջայիր պիտի. եւ ի՞նչ բան մընաց
Որ Ամիխոստ չընէր ասոնք սորվելու:
Եօթնեակ մ'անդոյզ ծըղօտներէ յօրինուած
Սըրինգ մ'ունիմ, զոր պարգեւեց Գամիտաս
Երբեմըն ինձ, եւ ըսաւ իր մենեկուն.
Դուռն արդ երկրորդ կը ժառանգես առիկա:
Ըսաւ Գամես. նախանձեցաւ խօլ Ամիխո:
Բաց ասկէ՝ ես ունիմ երկու հատ այծեամ,
Չոր ձորին մէջ գըտայ՝ եւ ոչ անվըտանգ,
Որոնց մորթէրը նո՞ր ճերմակ կը խայծին,
Ուամէն օր զոյգ ծիծերն ի ծուծ կը սպառեն
Մաքիին. քեզ է որ զանոնք կը պահեմ:
Թեստիլ վաղուց է կ'աղաչէ որ անէ
Չանոնք բովէս, եւ պիտի հասնի փափագին,
Վասըն զի մէր նուէրներն անարգ են քեզի:

1. Պան չինական եւ հովուական իրերու վերակացու
դիք, որ անհաւասար եղէզներէ սորվեցուց սրինգ կազմել:

Ո՛վ գեղեցիկ պատանեակ՝ հոս եկուր, հոս,
 Զաւերժհարսներն ահա քեզի կը բերեն
 Շուշաններ լի սակառներով: Ջինջ հայիս
 Քաղելով քեզ համար տժգոյն շահպուրակ
 Էւ բարձրաբերձ կակաջ՝ անոնց կը խառնէ
 Բուրեան ծաղիկն անեթոնի եւ նարգէս,
 Էւ գուգելով դարիսենի եւ ուրիշ
 Անուշահոտ խոտեր անոնց՝ կ'երգունէ
 Վաղինակով ոսկի յակինթը քնքուշ:
 Իսկ ես քեզ գիրք աղուամազով սերկեւիլ
 Պիտի քաղեմ՝ ճերմակ, նոյնպէս շագանակ՝
 Զօր կը սիրէր իմս Ամարիլ: աւելցնեմ
 Պիտի նաեւ չէկ չըլորներ, այս միրգն ալ
 Ինչո՞ւ քենէ չըյարգըէր. ձեզ եւս, ո՞վ
 Սարդենիներ, պիտի կտրեմ, եւ դրացի
 Քեզ մրտենիդ, որ իրարու մօտ դրուած
 Անուշ հոտերը ձեր խառնէք իրարու:

Յիմար ես դուն, ո՞վ Կորիզոն. Ալեքսիս
 Քու նըւէրներդ կ'անարգէ. նըւէրով
 Հարկ եթէ 'լլար մրցիլ՝ Յոլասը քեզի
 Տեղիք պիտի չըտար բընաւ: Աւաղ ինձ,
 Ի՞նչ է որ հէքս ինծի համար կը մողթեմ:
 Շըւար՝ շլմոր՝ ծաղիկներուս վրայ խորշակ
 Արձակեցի, 'ւաղբիւրներուս մէջ Ջինջ՝ կինձ:
 Ա՛հ, դուն որմէ՞ կը փախչիս, ո՞վ մըտաթափ:
 Պարիսն՝ ինքնին դարդանածին, աստուածներն
 Ինքնին եղան անտառաբնակ. թող Պալլաս²

1. Պարիս որդի Պրիամու եւ Հեկարէի:

2. Պալլաս Աթենաս կառափնածին դուստր Արա-
 մազդի, զիք արուեստներու եւ հնարաղէտ շինութեանց:

Ինք իւրակերս իր դղեակին բնակի մէջ.
 Գեր քան ամէն ինչ հաճելի թող ըլլան
 Մեզ անտառներն: Ամհաշունչ առիւծն էզ
 Կը հալածէ գայլը, եւ գայլն ինքը՝ այծն.
 Իսկ Կորիզոնն՝ Ալեքսիս՝ քեզ կը փնտռէ.
 Անձնիւր որ իր ցանկութենէն կը տարուի:
 հայէ, արօրն ետ կը բերեն երինջներն
 Արձակ լուծով, եւ արեւակն իր էջքին
 Աճող ստուերները կը կրկնէ. եւ սակայն
 Կը տոչորէ սէ՛րը զիս. ի՞նչ յիշաւի
 Սահման կրնայ գրուիլ սիրոյ բոցերուն:

Ա՛խ, Կորիզոն, Կորիզոն, ի՞նչ խօլութիւն
 Տիրեց քեզի, թաւ նշդարին վրայ այգիդ
 Կը մընայ կէս յօտուած. ինչո՞ւ մանաւանդ
 Չէս պարապիր ոգորով կամ թէ ճապուկ
 Կնիւնով հիւսել բաներ մը գէթ, որոնց պէտք
 Ունի գեղջուկն. եթէ ասի կը խոտէ
 Քեզ՝ զո՞ւն պիտի գանես ուրիշ Ալեքսիս:

ԵՐՐՈՐԴ ՀՈՎՈՒԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՊԱԼԵՄՈՆ

Նախ քանավէ՛ն Մեմարկատ և Դամետատ հովիւ-
ներուն իրարու հետ. եւ ապա մրցանք երգի, յետ
որո՛ւ վճիռ Պալեմոնի: Այս երգը դատաւորէն
առաւ իր ամուսնը. և կը կարծուի որ Դամետատը
վիրգիլիոսն ըլլայ, և Մեմարկատ՝ իր նախամծորդ-
ներէն մին:

Մեմարկատ, Դամետատ, Պալեմոն

ՄԵՆԱՅԱՅԱՅ

Այս հօտն՝ ըսէ՛ ինձ, Դամետատ, որո՞ւ է,
Մեմարկատ:

ԴԱՄԵՏԱՅ

Ոչ, Եգոնինն է. Եգոն
Քրէիկ մ'առաջ էր որ յանձնեց զայն ինծի:

ՄԵՆԱՅԱՅԱՅ

Ո՛վ սէխարներ, թշուառկան դու միշտ հօտ,
Կինչդեռ նա ինք կը դարպասէ Նեէրան,

Հովուականը

2840-2011

Որ մի գուցէ քան զինքը զիս նախընտրէ:
 ժամը երկու անգամ հովին այս օտար
 Կը կըթէ հօտը քամելով մաքիներն
 Եւ գողնալով զառներէն կաթն իրենց մօր:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Եւ սակայն այդ բաները դուն զգուշացիր
 Մեղադրելէ մարդերուն շատ խտուրթեամբ:
 Գիտենք թէ ո՞վ ըզրեզ... խոյերը ծուռ ծուռ
 Կը նայէին՝... և թէ ինչ սուրբ տեղւոյ մէջ:
 Բայց ժպտեցան ֆաւերժհարսները ներող:

ՄԵՆԱԼԿԱՍ

Ժպտեցան այն առեն կարծեմ՝ երբ տեսան
 Որ Միկոնի այգին, տունկերը մատաղ
 Կը կտրէի ես ժանտաժուռ մանգաղով:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Կամ թէ զառամ փիճիներուն քոյն հոս դուն
 Երբոր աղեղը Գափնիսի փշրեցիր
 Ու սըլաքները, չարաշուք Մենալկաս,
 Անոնց տըղուն երբ ձօն տրուիլը տեսար,
 Ու ցաւեցար, եւ թէ կերպով մ'անոր դուն
 Չըզործէիր վընաս՝ պիտի մեռնէիր:

ՄԵՆԱԼԿԱՍ

Ինչ ընէին տէրերն երբ լիբը ծառաներն
 Այդ աստիճան կը յանդգնին. վատչըւէր,

1. Կախանձեղով իբր թէ անոնց տախանձներուն

Քեզ չըտեսայ ես երբ դաւով՝ գողունի
 Դամոնի այծը թոցուցիր, Լիկիսկան
 Մինչ կը հաջէր ուժգին. ու երբ պոռացի
 Թէ գողը ո՞ր կը խուսէ, օ՛ն, Տիտիրէ,
 Հօտը կանչէ հաւաքէ, դուն արդէն իսկ
 Պրտուներուն ետեն էիր՝ թաքթաքուր:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Ան յաղթեալ երգի մէջ՝ ինձ պէտք չէ՞ր տալ
 Այծը որուն արժանացած էր սըրինգս
 Իր երգերով. գիտցիր՝ եթէ չես գիտեր
 Որ իմ էր այն այծն, և Դամոնն ինք ինձի
 Չէր ժխտեր զայն, բայց կ'ըսէր չեմ կրնար տալ:

ՄԵՆԱԼԿԱՍ

Դոն յաղթեցիր անոր երգի մէջ, բայց դուն
 Երբ մոմակուռ սըրինգ երբեք ունեցար.
 Տըգէտ, սովոր չէի՞ր միթէ գոհնեցում
 ձըչող ծիղով խեղճուկ երգեր բըղաւել:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Կ'ուզէ՞ս արդ դուն, որ մենք կարգաւ երկուքնիս
 Մրցման ելլենք. ես կը դընեմ այս երինջն՝
 Որպէս զի մի գուցէ մերժես. կը կթուի
 Երկու հեղ, գոյգ հորթի ալ կաթ կը ջամբէ.
 Դուն ինչ գրաւով ըսէ՞ մրցիս պիտի հետս:

ՄԵՆԱԼԿԱՍ

Հօտէս կճղակ մ'անգամ գըրաւ դընել ես
 Չեմ յանդգնիր. վասըն զի հայր ունիմ տունն

Ու ժանտ մօրու, որոնք երկուքը մէկանց
Օրը երկու հեղ կը թըւեն ոչխարներն,
Էւ մին՝ այծերն. իսկ ինչ որ դու իսկ ինքնին
Պիտ՝ համարիս շատ աւելի մեծարժէք,
Որովհետեւ անմըտանալ կը հասիս,
Պիտի դընեմ՝ երկու փիճեայ բաժակներ,
Գործ քանդակուած Ալկիմեդոն ճարտարէն.
Որոնց կողին վըրայ այգի մը ճապուկ
Կը ցանէ իր ճախարակեայ ողկոյզներն
Ու կը ծածկէ զանոնք գունատ բաղեղով:
Մէջտեղը կան երկու դէմքեր. մին Կոնոն¹,
Իսկ միւսը ռվ. որ կարկինով գըծեց գունտն՝
Ամբողջ մարդոց, ո՞րն է հունձքի եղանակն
Էւ եզոյն Երբ պիտի ծըռի: Ես անոնց
Տակաւին չեմ իսկ դպցուցած իմ շրթներս,
Այլ փականքի տակ կը մընան պահեստի:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Նոյն Ալկիմեդ մեզ ալ շինեց զոյգ բաժակ
Գիրգ ականթով դրուագելով շուրջ անկղերն,
Որփեւս² մէջտեղն, Էւ անտառներն ետեւէն:
Էւ դեռ անոնց չեմ դպցուցած իմ շրթներս,
Այլ փականքի տակ կը մընան պահեստի:
Եթէ նայիս Երինջիս՝ ոչ մէկ պատճառ
Չըկայ որ դուն դրուատես քու բաժակներդ:

1. Սամեցի մեծանուն աստղաբաշխ — Միւսը՝ կը
թուի Արատոս կամ Հեփոդոս, Էւ կամ Արքիմեդէս:

2. Որփեւս կամ Որփեւս որդի Ապոլլոնի՝ քնարով
անտառները կը քակեցնէր, գետերը կ'ոռնակաւէր, Էւ
զազանները կը զգոնացնէր:

ՄԵՆԱԼԻԱՍ

Այսօր փախուտ չըկայ քեզի. պիտի գամ
Ուր ալ կանչես, ան որ կու գայ՝ մեզի թող
Մըտիկ ընէ, ահաւասիկ Պալեմոն:
Այնպէս ընեմ՝ պիտի որ դուն ասկէ վերջ
Ոչ մէկուն սիրտ ընես երգի ձայն տալու:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Օ՛ն, ըսկըսէ՛ ուրեմն, ունիս եթէ բան.
Իմ կողմէս ոչ մի յապաղում. ոչ ոքէ
Չեմ խուսափիր. միայն դուն, ռվ Պալեմոն,
Ուշի ուշով ունկնդրէ՛ մէր երգերուն.
Անտնկ չնչին՝ անկարեւոր իր մը չէ:

ՊԱՆԵՄՈՆ

Ըսէ՛ք. զի մենք քնքուշ խոտին վրայ ահա
Նստեր ենք. արդ կ'երկնեն արտերն համօրէն,
Կ'երկնեն ծառերն արդ համօրէն, կը հագնի
Տերեւ անտառն, ամենագեղ՝ արդ տարին.
Օ՛ն ըսկըսէ՛ Դամետոս, դուն Մենալկաս
Կըցէ՛ իրմէ՛ վերջ, փոխն ի փոխ երգեցէք,
Փոփոխ երգերը կը սիրեն Կամենայք:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Չեւէն սկըսինք, Մոստաներ, լի է Ձեւտով
Ամէն ինչ. ինք պտղաբերիչ դաշտերուն,
Իրեն է հօգն ու խընամն իմ երգերուս:

ՄԵՆԱԼԻԱՍ

Փերոսն¹ ալ զիս կը սիրէ։ միշտ Փերոսի
Ունիմ ձօն սարդ՝ բոսորագեղ եւ յակիւնիմ²։

ԳԱՄԵՏԱՍ

Ստահակ դստրիկը Գալատէ կը նետէ
Ինծի խնծոր, եւ ուռետան կը վախճի,
Բայց կը տենչայ որ տեսնուի նախապէս։

ՄԵՆԱԼԻԱՍ

Իսկ Ամինտաս՝ իմ բոցըս՝ ինձ կ'երեւայ
Ինքնայօժար, այնպէս որ չէ Գելիան²
Անգամ իրեն չափ ծանօթ մեր շուներուն։

ԳԱՄԵՏԱՍ

Նըւէրներն եմ պահեր ես իմ Աստղիկիս³,
Վաստն զի էս իսկ դիտեցի անձամբ տեղն
Ուր բոյն են զրեր աղանիւներն օդաչուն։

ՄԵՆԱԼԻԱՍ

Պատանիին զրկեցի ինչ որ կրցայ,
Տասն ոսկեգոյն խնծոր, զոր ես քաղեցի
Վալրի ծառէն, պիտի զրկեմ նոյնչափ վաղն։

1. Փերոս՝ Ապրդոն եւ արեղակն։

2. Գելիա՝ Աբսոմիս կամ Լուսին, զիցունէր որոց և
ինամակալ շուներու։ Այս Գելիան Մենալկասի աղա-
խինը կը համարեն ոմանք։

3. Գամետաս իր սիրուէին Աստղիկ կը կոչէ։

ԳԱՄԵՏԱՍ

Ո՛հ, քանի՛ հեղ եւ ի՛նչ խօսքեր ըսաւ մեզ
Գալատէա. հովեր, դուք մաս մ'անոնցմէ
Աստուածներուն ականջներուն հասցուցէք։

ՄԵՆԱԼԻԱՍ

Ամինտ, ինձ ի՛նչ օգուտ թէ չէս զիս ատեր
Սրտովդ, եթէ մինչ դուն կ'ինճեր կը վանես,
Կ'ըլլամ ես ինքըս պահապան վարմերուն։

ԳԱՄԵՏԱՍ

Նընած օրս է, Յուլաս¹, Փիլլիսն ինձ զրկէ.
Եւ բերքերուն համար երկրի երբոր ես
Երինջ մը զոհ ընեմ՝ դու ինքըդ եկուր։

ՄԵՆԱԼԻԱՍ

Փիլլիսը ես ամենէն շատ կը սիրեմ,
Յուլաս, զի երբ հրաժեշտ առի՛ պրտասուեց,
Եւ ինձ ըսաւ երկայն երկայն գնա՛ բարի,
Գնա՛ բարի, ո՛վ իմ գեղեցիկ Մենալկաս։

ԳԱՄԵՏԱՍ

Գայլն հօտերուն է զըժպըհի, տեղտարափն՝
Հասուն հունձքին, եւ ծառերուն՝ պախրցին,
Եւ մեզ համար Ամարիլի բարկութիւնն։

ՄԵՆԱԼԻԱՍ

Քաղցր է անձրեւը սերմանուած արտերուն,

1. Բարեկամ Գամետասի և Մենալկասի, Փիլլիս իր
աղախինը։

Մաթուզն հեշտին՝ կաթէ կարած ուրերուն,
Ճապուկ ուսին՝ մաքրիներուն սաղմնադիկ,
Իսկ ինձ համար հաճոյ միայն Ամինաստ:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Պոլլիոն մեր Մուսան՝ գեղջուկ թէպէտեւ՝
Կը սիրէ. ձեզ կարգացողին համար, օ՛ն,
Արածեցէք երինջ մը, ո՛վ Պիերեանք:

ՄԵՆԱԿԱՍ

Պոլլիոն՝ ինք կը յօրինէ նոր տաղեր,
Արածեցէք ցու մ'որ վաղ իսկ ըսպառնայ
Իր եղջիւրով, ցրուէ աւազն ոտքերով:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Թող, Պոլլիոն, սիրողը քեզ հասնի հոն
Ուր կը հրճուի քեզ ալ հասած տեսնելով.
Մեզր հոսի թող անոր համար, եւ անոր՝
Գժնիկ փուշերը թող բերեն ամոմոն՝:

ՄԵՆԱԿԱՍ

Թող ան որ չ'աւեր Բաւիոսը՝³ սիրէ
Թող քու տաղերըդ, Մելիոս, եւ նոյն ինք
Թող աղուէսներ լըծէ, քաղերը կըթէ:

1. Ճարտարախօս անուանի, պատմիչ և բանաստեղծ:
2. Խնկենիի աւետակ մը որ կը բուսնի Ասորեստան, չայաստան, Պոնտոս, Մարաստան:
3. Բաւիոս և Մելիոս անարուեստ քերթողներ, թշնամի Վիրգիլիոսի և Որասիոսի:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Դուք որ ծաղիկ դեռափըթիթ կը քաղէք
Ու դեռածին ելակ՝ փախէ՛ք, մանուկներ,
Ասկէ, խոտին տակ թաքուն օճ մը կայ ցուրտ:

ՄԵՆԱԿԱՍ

Ըզգոյշ, մի շատ առաջ երթաք, ոչխարներ.
Լաւ չէ ափին վրայ վստահել, խոյն ինքնին
Չորցնելու հետ է դեռ իր գեղմը խոնաւ:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Ճարակաւոր այծերդ հեռու տար, Տիտիր,
Գեաէն. Ես ինքս՝ երբ ժամանակն հասնի գայ,
Պիտի լըւամ աղբիւրին մէջ մի առ մի:

ՄԵՆԱԿԱՍ

Տըղաք, խաշինքն հաւաքեցէք, տա՛քն եթէ
Յամքեցընէ կաթն՝ ինչպէս քիչ օր առաջ,
Պիտի տախնքները զուր ճմլենք ափերով:

ԴԱՄԵՏԱՍ

Աւաղ, պատրաստ արօտներու մէջ յիշան
Նիհար է ցուլըս. կը հիւծէ կը մաշէ
Մի և նոյն սէրը խաշինքներն ու հովիւն:

ՄԵՆԱԿԱՍ

Անոնց համար պատճառն անշուշտ սէրը չէ,
Ոսկրերն հագիւ կրնան բռնել ինքզինքնին,
Չեմ գիտեր ինչ աչք կը թովէ գառնուկներս:

ԴԱՄԵՏՍԱՍ

Ո՞ր մասին մէջ¹ երկրի՝ ըսէ՝ եւ ինծի
Պիտի ըլլաս Ապոլոն մեծն, երկնքէն
Երբք կանգուն կ'երեւայ՝ ո՛չ աւելի:

ՄԵՆԱԼԻԱՍ

Երկրի ո՞ր մասն՝ ըսէ՝ կը ծնին ծաղիկներն
Արքայական անուններով դրոշմւած,
Եւ թող փլլիսը քեզ միայն պատկանի:

ՊԱՆԵՄՈՆ

Ձեր այդքան մեծ վէճին ըլլալ դատաւոր
Ձ'իյնար ինծի. արժանի էք երինջին
Դուն ալ՝ ան ալ. եւ ամէն ոք որ խիթաց
Քաղցըր սէրէն, կամ ըմպեց իր դառնութիւնն:
Տըղաք, ուրդերը խըցեցէք, կը բաւէ
Որչափ մարգերն ու արօտներն ըմպեցին:

1. Մեկնիչները կը համարին որ այս առեղծուածք
լուծուի հօրի մը մէջ: Հորէ մը երեւցած երկնքին մասը:
— Երկրորդը յակինթ ծաղիկն ըլլայ, որուն վրայ կը
գտնուին Ajax, Ajax = I, այս անուան:

ԶՈՐՐՈՐԳ ՀՈՎՈՒՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼԼԵՈՆ

Պերուսեան մարտէն վերջ՝ Անտոնիոս շատ
պատճառներով զայրացած չոկտաւիանոսի դէմ՝
անագին բանակով խալիս եկաւ. Բայց Կոկլիոս
որ բարեկամ էր երկուքին ալ՝ հաշտութիւն ընել
տուաւ անոնց, չոկտաւիանոսի կողմէն Մեկեմար
եւ Անտոնիոսի կողմէն Պոլլիոնը զրկելով, եւ յաղ-
թանակով երկուքն ալ հոռմ մտան. քիչ օրեր վերջ
մեծն Պոմպէի Մեքստոս Պոմպէոս որդին Սիկի-
լիան գրաւելով՝ արգիլեց պաշարները, եւ սովի
մատնեց հոռմ քաղաքը, եւ չոկտաւիանոս եւ
Անտոնիոս ստիպուեցան նետը հաշտութիւն կնքել.
Սովին վտանգը վերցուելովն ու պատերազմներուն
լուծուի կարծես ոսկի դարը հոռմ կը դառնար
այն օրերուն, եւ որովհետեւ այս բոլորը Պոլլիոնի
ըզեղիւթեան վերջին օրերուն եւ անոր շնորհիւ
կը յաջողէր, եւ այն օրերը որդի մը կ'ունենար,
վիրգիլիոս իր քանդակին մանկան ծնունդին
կ'երգէ՝ այն հովուերը, եւ անոր ի գովեստ կը
դարձնէ ինչ որ կուսմայական Սիբիլային գրե-
րուն մէջ կարդացած էր Քրիստոսի ծննդեան, իր
մօրն ու ժամանակին վրայ:

Օ՞ն, Սիկուլեան Մոսաներ, քիչ մ'աւելի
Բարձր բաներ երգենք. թուփերն ու ցածուն

Մոշենիներն հաճելի չեն ամէնուն:

Թող անտառներն՝ եթէ երգենք անտառներն՝
Արժանաւոր հանգիստանան բըղեշխին¹:

Կումայական տաղին² վերջին դարն ահա
Եկաւ հասաւ. եւ դարերու կարգ մը մեծ
Կը ծնի դարձեալ. կը դառնայ Կոյսը³ նաեւ
Էւ կը դառնայ արքայութիւնը Կոստեան.
Բարձր երկնքէն կ'իջնէ նոր զարմ մ'աւաստի:

Դու միայն, ո՞վ ըզգաստասէր Լուկինա⁴,
Նըպաստաւոր եղիր մանկան նորածին,
Որուն օրով դադրելով դարն երկաթի
Պիտ՝ ոսկի դարն ողջունէ ո՞ղջ տիեզերքն.
Արդէն իսկ մեր մէջ կ'իշխէ քու Ապոլոնը:

Էւ, Պոլիոն, բըղեշխութեանդ օրով ճիշդ
Պիտի սկըսի այս այս փառքը դարուն,
Էւ ըսկըսին մեծ ամիսներն յառաջել:

1. Վասն զի իրենց իշխանութեան ժամանակը լրացուցած բղեշխներու կու տային կոսակալութիւնը կամ անտառներու խնամակալութիւնը:

2. Յայտնի է թէ Մերիլաները տասն էին, եւ անոնցմէ երկուքը կումական կամ կումայական — Կ'ախնարէկ ոսկեղէն դարուն:

3. Կոյսը, այսինքն Ասարէա զիցուէին արդարութեան, դուստր Արամազդի եւ Թեմիտի. որ երբ սոկի դարը լնացաւ եւ աստուածները երկրէս խոյս տուին, ուր մինչեւ այլ տանն մտրոցոց հետ կը բնակէին, ամենին վերջ մեկնեցաւ գնաց ինքն ալ — Կոստեան արքայութիւնը ոսկեղէն դարն է: Զի Կոստոս հայր է Դիոսի քառ աւաստիաց. եւ ցորչափ ան կը թագաւորէր՝ մարդիկ անմեղութեան մէջ կ'ապրէին, եւ երկիրը առանց մշակութեան կը բերէր մարդոց պէտքերը. իսկ երբ իր օրդին Դիոսը թագաւորեց, սկսան մարդիկ զեպի փաթթարը նկրտիլ:

4. Լուկինա զիցուէի խնամակալ ծննդեան:

Քու շընորհիւ հետքերը մեր եղեռին¹
Եթէ կան դեռ՝ պիտի ջնջուին, եւ երկիրն
Յաւերժական զարհուրանքէ ազատի:

Պիտի մանուկն աստուածներուն կեանքն ապրի,
Էւ զիւցազները տեսնէ դից պարակից,
Էւ տեսնուի ինքն ալ անոնց խառնուած,
Էւ պիտ' աշխարհն՝ անդորրացած զօրութեամբ
Էւ ուղղութեամբ իր հօր՝ վարէ, յանձանձէ:

Բայց քեզ, մանուկ, իբրը ձօնի նախընծայ
Պիտի բղխէ ծոցէն երկիրն անմըշակ
Վայրի նարդոս², սողուն գեռուն պատաղիճ,
Էւ կասիմոն խառն ժպտուն ականթով:
Այժերն ինքնին պիտի կաթով ուռուցիկ
Իրենց ծիծերը բերեն տուն, եւ հօտերն
Բլլան անխէթ ափիւններէն ամենի:
Պիտի բղխէ անուշահոտ ծաղիկներ
Քու որորոցը, եւ սատկի՝ պիտի իմն,
Ու խաբեբայ հարաթոյն խոսք մեռնի,
Էւ ծնի ամէն տեղ ասորի ամոճոն:

Էւ ապա երբ դուն կարենաս վերձանել
Դրուաւախքներն հերոսներուն եւ քու հօրդ
Պերճ արարքներն, ու հասկընաս թէ ինչ է
Արիութիւնն, արար քիչ քիչ քնքշենի՝
Հասկով զեղնի պիտի, ողկոյզը կարմրուկ
Կախուի վայրի թուփէն, եւ մեղըր ծորեն
Յօղազանգ կարծրը կաղնիներն երկնաբերձ:

1. Եղեռին. Եղեռն կը կոչէ կամ Տրովացոց ուխտազանցութիւնը, կամ Կեսարու եւ Պամպլի ըզդարական պատերազմները, կամ նոյն ինքն Կեսարու սպանութիւնը:

2. Վայրի նարդոսը զեպ կը համարուէր ականջարու թեան կամ յաջաղանքի:

Սակայն մեր հին նենգութենէն հետքեր դեռ Պիտի մընան, որ հրամայեն լատերով Մոլոցքներուն դէմ խիզախել թեախի, Գաղաք՝ աւան պարիսպներով պատել շուրջ, Եւ պատառել երկիրն ակօս առ ակօս։ Պիտի լլայ այն առնն միւս եւրս Տիփիս¹, Միւս եւս Արգոս կրէ դիցազներ այրընտիր։ Պիտի լլան գոռ պատերազմներ, Եւ դարձեալ Մեծն Աքիլէոս զրկուի դէպ ի Տրոյա։

Եւ ապա երբ հասակդ առնես այրական, Նաւագն ինքնին ծովէն քաշուի՝ պիտի ետ, Եւ ալէծուի շոճին հրաժեշտ պիտի տայ Այլ եւս վաճառք վաճառքի հետ փոխելէ։ Ամէն գետին պիտի բերէ ամէն ինչ։ Չըսողքուի պիտի երկիրը փողով, Եւ ոչ այգին սուր յօտոցով արտասուէ։ Եզներուն լուծքն արօրադիրը կարչնեղ Պիտի քակէ, Եւ չըսորվի պիտի բուրդն Այլ եւս երփն երփն երանգներով հապլտիլ։ Մարգերուն մէջ գեղմը փոխէ պիտի խոյն Մերթ ծիրանի բոսորագեղ ու ծիծղուն, Մերթ ոսկեխայտ քրքմատեսիկ, Եւ զառիկն Հագուեցընէ ճարակաւոր ամիկներն։

Ճակատագրին անյեղեղուկ հրամանին Համաշունչ՝ «Գութ», ըսին իրենց իլերուն Պարկայք², «դարեր օ՛ն մանեցէք այդպիսի»։

1. Տիփիսով իմացիր նաւապետները։ Արգոսով՝ նաւերը, Աքիլլէոսով՝ որեւէ քաջ, Տրոյայով՝ քաղաքները։

2. Պարկայք՝ երեք քոյրեր էին, որոնց մին ունի աշակատը, միւսը՝ իւր, որով կը մանէ մարդոց կեանքին

Բայց ժամանակն արդէն հասած է ահա։ Եղիր աւագ պատիւներու հետամուտ, Ո՛վ սիրուն ճեւղից, վեհ բողբոջ որմզզեան։ Տես երկրագունդն իր գմբեթարդ զանգուածով կը տատանի, երկիր ուերկին խորանդունդ, Ուանձայր ծիրերը ծովերուն տես ինչպէս Գալիք դարուն համար բոլոր կը հըճուին։

Ո՛ւր էր թէ իմ կեանքիս վերջին մասն ըլլար Այնքան երկար, Եւ բաւական՝ շունչս, ոգիս Հոչակելու անմահական քու գործերդ։

Ոչ Որփէսոք թրակացի, ոչ Լինոս Երգով պիտի չըյաղթէին ինձ, թէ եւ Անոր՝ իր մայրն, Եւ ասոր՝ հայրն ըլլար մօտ, Կալլիոպէն¹ Որփէսոսի, Լինոսի Գեղեցկագեղն ինքն Ապոլոնն։ Պանն ինքնին Ունենալով Արկադիան դատաւոր, Եթէ ուզէր հետըս մրցիլ նւագով, Պանն ինք պիտի խոստովանէր պարտութիւն Ունենալով Արկադիան դատաւոր։

Ըսկըսէ, ո՛վ մանկիկ, քու մայրըդ² ճանչնալ իր ժըպիտէն. տասն ամիսներ³ տըլին մօրդ

թելը, Եւ երրորդը՝ մահաութ մկրտար՝ որով կը կարէ զայն։

1. Կալլիոպէ՝ ինը մուսաներէն մին, մայր Որփէսոսի, ինամակալ դիցազնական սողերու։

2. Քու ծնողքիդ զուարթ երեսն ու ժպիտէն սկսէ ճանչնալ զանոնք. զի բարեգուշակ չի համարիր եթէ ծնողքները զուարթ չնային մանկան, ինչպէս Արամազդ Եւ Չերա զի զուարթ չնայեցան Հեփեսոսի՝ տգեղութեանը համար, Լինոս կղզին նետուեցաւ ու կաղացաւ։

3. Իմա լուսնի տասներորդ ամիսը, կամ արեգակնային տասներորդ ամսուն սկիզբը։

Երկայն տաղտուկ. ըսկըսէ՛, ո՛վ մանկիկ դու.
Անոր՝ որուն չըժպտեցաւ իր ծընողքն,
Ոչ գիտ իրենց սեղանին, ոչ գիցուհի
Բրաւ գանի արժանի իր անկողնոյն:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՀՈՎՈՒԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՓՆԻ

Երկու հովիւներ իրենց սիրելի Դափնիի դամ-
բանական համդէսն ու աստուածամալը կ'երգեն.
Մոփսոս կ'երգէ ամոր դրուատիքն ու շիրմին
արծանագիրը, իսկ Մեմալկաս ամոր աստուածա-
րիլը. թէ ո՛վ եղած է այս Դափնին եւ կամ որո՞ւ
տեղ դրուած է՝ գուշակութիւնները շատ են. բայց
հաւատազոյն կարծիքն այն է՝ որ այս երգը
կ'այլաբանէ. Յուլիոս Կեսարու մահը եւ ամոր
դիւցական պատիւ ընդունելը. թերեւս ամոր ի
պատիւ կատարուած խաղերու կամ զոհերու առ-
թիւ յօրինած ըլլայ զայս ձիրգիլիոս:

Մեմալկաս եւ Մոփսոս

ՄԵՆԱԿԱՍ

Մոփսոս, ինչո՞ւ՝ քանի որ մենք երկուքնիս
Քաջահմուտ հանդիպեցանք միասին՝
Ուռեցնելու դուն եղէգները թեթել
Ու ես տաղեր մըմնջելու, չենք նստիր
Արքակաղնեաց եւ նշդարեաց միջեւ հոս:
Հովուականք

ՄՈՓՍՈՍ

Երեցագոյն ես դուն, Մենակ, արդար է
Որ ես քեզի հընազանդիմ. թէպէտ դուն
Ուզես հանգչիլ հողմատատան՝ յեղյեղուկ
Այս շուքերուն տակ, թէպէտ դուն մանաւանդ
Ուզես քաշուիլ այս քարայրէն ներս: Կայէ,
Ինչպէս վայրի որթը ցաներ ցրուել է
Իր ողկոյգները քարայրին չորս բոլորն:

ՄԵՆԱԿԱՆ

Մեր լեռներուն մէջ մի միայն Ամինաս
Կրնայ քեզի հանդիսանալ մրցակից:

ՄՈՓՍՈՍ

Եւ ի՞նչ զարմանք. չէ՞ որ ան փորձ պիտի 'նէր
Գերազանցել նոյն իսկ Փեքոսն երգի մէջ:

ՄԵՆԱԿԱՆ

Մոփսէ, նախ դուն ըսկըսէ, բան թէ գիտես
Տարփանքներուն վրայ Փիլիսի, Աւկոնի¹

1. Փիլիս դուտոր էր Թրակացոց Լիկուրոս Թագաւորին, որ սիրահարուելով Դեմոփոնի՝ Աթենացոց թեաէոս Թագաւորին որդւոյն, հիւրընկալեց զինքը Տրոյիոյ պատերազմէն դառնալու պտեն, Բայց երբ, նորէն Աթէնք գնաց Թագաւորութեան գործերը յանձնաձեւու, եւ հակառակ իր խոստման՝ ուշացաւ, յուսահատելով Փիլիս եւ ինքզինքն անկէ լքուած համարելով՝ մտաբերեց ինքզինքը խեղդել Աւկոն Կրեաացի անուանի աղեղնաւոր, որ այնպիսի ճարտարութեամբ նետահար ըրաւ օձը որ փաթթուած էր իր որդւոյն մարմնոյն շուրջը, որ սողունն սպաննեց առանց բնաւ միասելու որդւոյն — Կողբոս՝ Թագաւոր Աթենացոց, որ պատերազմի երթալու պտենը պատգամ ընդունեցաւ աստուածներէն, թէ՛

Գովեստներուն եւ Կողբոսի վէճերուն.
Ըսկըսէ. ինք Տիտիր պիտի պահպանէ
Խնամով ճահուկը ճարակող այծերուն:

ՄՈՓՍՈՍ

Պիտի փորձեմ՝ մանաւանդ տաղը զոր նոր
Փիճեոյն դալար կեղեւին վրայ գրծեցի,
Փոփոխակի նըւագելով ու գրելով.
Դուն ետքն ըսէ որ Ամինա հեւըս մրցի:

ՄԵՆԱԿԱՆ

Որքան ըստոր է քան գունատ ձիթենին
Ուռին ճապուկ, որքան օշնան արհամարհ
Քան կարմրերփեան վարդենին, նոյնքան Ամինա
Մեր ատենին առջեւ խոնարհ է քան քեզ:
Բայց, մանուկ, բաւ է ալ խօսիս, այլն հասանք:

ՄՈՓՍՈՍ

Դափնին¹ ոչ եւս էր, կու լային անգութ մահն
Հարսներն յաւէժ. դուք նշդարներ, դուք գետեր
Լըսեցիք ողբն ու կոծ Զաւենժ հարսներուն,
Երբ մայրն² որդւոյն ողորմ՝ զիակը գրկած՝

այն ազգը որուն Թագաւորը մեռնի՝ յաղթող պիտի հանդիսանայ. Որուն համար Թշնամիները հրովարտակ հանեցին, որ ոչ որ զարնէ Աթենացոց Թագաւորին Իսկ ինքը փայտահարի կերպարանքով կոռի բռնուելով Թշնամիներէն ոմանց հետ՝ սպաննուեցաւ անոնցմէ. եւ երբ Թշնամիները զինքը ճանչցան՝ ետ դարձան պարտուած առանց պատերազմի:

1. Կ'ակնարկէ Զուլիոս Կեսարու մահուան, որ ծնւորակոյտի ատենին մէջ ըսանրերը սուրերէ խողովուրդեցաւ:

2. Մայրն՝ Հոմո՝ որ անոր զիակը մեծ ամբոխով եւ

Դիք ու աստղերն անագորոյն կը կոչէր:
Ան օրերն ոչ ոք իր եզները տարաւ
Արօտէն դէպ ի գետ ցրտին, ով Դափնի.
Շուրթը ոչ մէկ չորքտառնի մօտեցուց
Զուրի, եւ ոչ մարգին կանաչ խոտերուն:
Վայրի լեռներն ու անտառներն, ով Դափնի,
Մեզ կը պատմեն թէ քու մահուանը վըրայ
Հեծեծեցին նոյն իսկ Լիբեան առիւծներն:
Դափնին մեզի սորվեցուց նոյն իսկ վագրերն
Հայաստանի լըծել կառքի. սորվեցուց
Սարքել պարեր Դիոնիսեան², եւ ճօճուն
Ճապուկ տէգերը պատատել սաղարթով:
Ինչպէս որ սրթը ծառերուն, եւ որթին՝
Ողկոյզն է զարդ, ցուլերն ինչպէս նախիրին
Եւ որաները քաջաբեր արտերուն,
Այսպէս եղար քուկիներուդ գեղ ու շուք:
Ճակատագիրն երբոր ըզրեզ ապշոպեց,
Թողլըքեցին ինք Պալէս³, ինք Ապողոն

ամէնուն ողբակցութեամբը հրապարակին մէջ այրեց խա-
բոյկի վրայ:— Կ'ակնարկէ անոնց՝ զորս Սուսանիոս
կը պատմէ թէ եղած են Կեսարու մահէն առաջ:

1. Ալեքիզէն մէջ էր որ Կեսար յաղթեց Կաստնի,
Սկիպիոնի եւ Յորասի. եւ առիւծ շատ կայ հոն:

2. Կեսար Հռոմի մէջ պայծառացուց պաշտօնը Սպան-
դարամետական ղեկ, որուն պատկերը կառքի վրայ բռ-
ցած կը բաշխէր վագրերը, աստուածապարարկները առ-
ջեւէն կ'երթային, ճօճելով իրենց ձեռքին մէջ կարճա-
բուն տէգեր՝ ուռերով եւ բաղեղով փաթաթուած:

3. Պալէս զիւր հովիւներու եւ արօտներու իսկ Ապո-
ղոն հոս կը յիշուի իբր հովիւ, որ Աղմես արքային
խաշինքը կ'արածէր երբեմն, երբ Դիոս զինքն հալածեց
երկնքէն, իր շանթերը դարձնող Կիկլոպներն սպաննե-
լուն համար:

Արտորաներն, ակօսներուն մէջ՝ ուր մենք
Ատոք ու գիրգ աւանդեցինք զարեհատ՝
Յաճախ կ'իշխեն ըստերը վարօակ եւ որոմ.
Ո՛ւր մանիշակ գողտրիկ, նարգիս կարմրերիին,
Որոգ անոնց տեղ եւ դժնիկ ուղտափուշ:
Հովիւներ, հողը ծածկեցէք տերեւով,
Աղբիւրներուն շուրջն հովանի սփռեցէք.
Կը պատուիրէ ասոնք Դափնին ինք ձեզի,
Եւ կանգնեցէք շիրիմ, ու վրան գըրեցէք.
ԱՆՏԱՌԵՆԵՐԿՆ ՄԻՆԶԵԻ ԱՍՏՆԵՐԿՆ ՀՈՅԱՆՈՒՆ
ԴԱՓՆԻ՝ ԶԲԵԱՂ ՀՅՈՒ ՀՈՎԻԻ ԳԵՂԱՂԵՇ:

ՄԵՆԱԼԻԱՍ

Այնպէս է տաղըդ մեզ, քերթող դիւցական,
Ինչպէս քերուշ մարգին վրայ քունն յոգնածին,
Ինչպէս ծարաւն որ բոց տաքին կ'անցուի
Անուշ ջուրի մը զըզըլուն առուակէն:
Եւ եղէգով չէ՛ լոկ որ դուն գուգատիպ
Ես վարպետիդ, այլ եւ ձայնով. երջանիկ
Մանուկ, արդ դուն իրեն երկրորդ պիտի 'լլաս:
Իսկ մենք ըսենք պիտի քեզի մեր կտրգին
Մերինն՝ ինչ ալ ըլլան անոնք, եւ Դափնիդ
Բարձրացընենք պիտի աստղերը մինչեւ,
Պիտի տանինք մինչեւ աստղերը Դափնիդ.
Վայելեցինք Դափնին սէրը մենք ալ:

ՄՈՓՈՍՍ

Եւ մեզի քնչ աւելի վեհ քան պարգեւ
Աղբիւսի. ինքն իսկ պատանին արժանի
Եղաւ որ զինքն երգես. եւ շատ իսկ վաղուց
Մեզ այդ տաղիդ գովեալով արքայ Կիկլոպն:

ՍԽՈՒՆԱՆԵՐԿՆ ՍԵՆՈՐԱՅԻՐ
Գ Ր Ս Գ Ս Ր Ա Ն
ST. NERSES SHNORHALLI
LIBRARY
ARMENIAN PRELATE

ՄԵՆԱԼԿԱՍ

Պայծառ Դափնին հիացումով կը դիտէ
Նորահարաչ սեամն Ուխտագոսի, եւ ամպերն
Ու արփիներն ոտքերուն տակ կը տեսնէ:
Անտառ լու դաշտ, Հարսներն յաւէժ, Պան, հովիւ
Բորբ ցնծութեամբ կը զըրաւուն համօրէն:
Եւ գայլն հօտին դէմ՝ չի նստիր դարանի,
Եւ չեն վարմերը դաւ նիւթեր եղջերուաց.
Բարի Դափնին խաղաղութեան է սիրող:
Ուրախութեան աղաղակներ կ'արձակեն
Դէպ ի աստղերը վարսաւոր յաղթ լեռներն,
Եւ անտառներն ինքնին, ինքնին թուփ՝ մացառ
Կ'երգեն. «Աստուած է ան, աստուած, Մենակաս»¹:
Ո՛վ Դափնի, հաշտ եղիր, եղիր բարերար
Քուկիններուդ. ահաւասիկ չորս բազին,
Երկուքը քեզ, Դափնի, երկուք փերոսի:
Դաւար կաթի փրփրադէզ զոյգ բաժակներ,
Նոյնպէս պարարտ ձէթի կրկին խառնարան
Ամէն տարի պիտի բերեմ քեզ նըւէր.
Ու մանաւանդ պիտի սարքեմ խրախուժներ
Առատ գինով՝ աղութիւս մօտ՝ թէ ցուրտ է,
Շուրին մէջ՝ երբ հունձքի է ժամ. պիտի հեղում
Արիւսեան² գինի՝ նեկտար նորասրանչ:
Եզոն Լիւտեան եւ Դամեաս պիտի՝ երգեն,

1. Ուրվհետեւ Յուլիոս Կեսար զից կարգը դասուեցաւ
եռապետաց վճռով, եւ անկէ վերջ Հռիտաւիանոս աս-
տուածորդի կոչուեցաւ:

2. Արիւս հրուանդան է Քրիստ կղզիին մէջ՝ որ ազ-
նիւ զինի կը բերէ. - Լիւկանի՝ կրեաացի, զի Լիւկաս
քաղաք է Կրեաէի:

Ու Ալփեսիբէ¹ վարդապալից կարաւով
Պիտի պարէ. պիտի՝ ունենաս ասոնք միշտ
Թէ՛ երբ Յաւերժ հարսներուն մենք կատարենք
Տօն տարեկան, թէ՛ երբ մենք շուրջն արտերուն
Պըտըտցընենք նըւիրական ողջակէզն:
Յորչափ վարազը լերան ծայրը սիրէ
Եւ ձուկը ջուրն հոսուն, եւ ցորչափ մեղուն
Սնի ծոթորով եւ ճըպուռները ցօղով,
Պիտի՝ ունենաս միշտ փառք՝ անուն՝ դրուստիք:
Դիոնիսի՝ Դեմետրէի² նըմանակ
Ուխտերն իրենց պիտի՝ ուղղեն քեզ մըշակներն
Ամէն տարի՝ բարեքներուդ շնորհապարտ:

ՄՈՓՍՈՍ

Քու այդ տաղիդ փոխարէն ի՞նչ, ի՞նչ տամ քեզ.
Ձի չէ այնքան ինձ քաղցըր շունչն հարաւին,
Եւ ոչ ափերն ալիքներէն ձողկըւած,
Եւ ոչ գետերն որ կը հոսին շառաչմամբ
Քարաժայռուտ հովիտներուն մէջներէն:

ՄԵՆԱԼԿԱՍ

Մենք կը կանխենք եւ քեզ կու տանք իբրը ձօն
Այս դիւրաբեկ եղէզն. աս մեզ սորվեցուց
«Սիրողն հովիւը կորիզոն կը մըխար
Չքնաղագեղ Աւքսիսի», եւ յետոյ
«Այս հօտն որոն է, Դամեաս, Մելիքի»:

1. Ալփեսիբէ, անուն հովուի:

2. Դիոնիս, որ եւ Բաքոս զիւ խաղողի. Դեմետրէ՝
արմախենքներու:

ՄՈՓՍՈՍ

Իսկ դուն այս ցուպն¹ առ, զոր թէեւ ստէպ
 Խնդրեց ինէ Անտիգենէս՝ չըստացաւ, [ըստէպ
 Եւ արժանի էր սիրուելու այն ատեն.
 Գեղապաճոյճ իր հաւասար ծոռնկերով
 Եւ պըղինձով որ կը պճնէ գայն, Մենալկ »:

1. Հովուական ցուպը:

ՎԵՅՅԵՐՈՐԳ ՀՈՎՈՒԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՍԻԼԵՆՈՍ

Սիլենոս համագոյից սկիզբը առասպելախառն
 կը պատմէ Քրոմիս եւ Մնասիլ պատամիներուն
 ըստ եպիկուրեան վարդապետութեան: Սիլենոս՝
 եպիկուրեան Սիրոն իմաստասէրը կը մերկայա-
 ցնէ: Իսկ Քրոմիս եւ Մնասիլ՝ Վիրգիլի ու Վարոսը
 որոնք աշակերտ էին Սիրոնի: Այս Վարոսը հա-
 ւամօրէն Կուիմտիլիոս Վարոսն է որ Օգոստոսի
 օրով բարձր պատիւներու հասաւ, եւ երեք լե-
 գէոններով Գերմանիա ղրկուելով՝ Արմինիոսի
 դաւով կորսնցուց զամոնք, եւ ինքն ալ սրտին
 ցաւէն անձմասպան եղաւ:

Սիրակուսեան տաղով զբօսնել հաճեցաւ
 Մեր Թալիան¹ նախ, եւ անտառ բընակիլ
 Չըհամարեց իրեն ամօթ: Կ'երգէի²

1. Թալիա՝ ինը մուսաներէն միւն, վերակացու կա-
 տակերգութեան եւ Թատերախաղերու: Իմաստը. ես ա-
 ռաջինն ըլլալով Լատիններէն ղժպատե՛հ չհամարեցի
 հովուական տաղեր գրել: Սիրակուսացի Թէոկրիտէսի
 նման:

2. Կ'ըսուի թէ Վիրգիլի նախ սկսած ըլլայ երգել
 Աւրայիցի Թագաւորները, եւ ապա թողլով՝ ձեռնարկեր
 է հովուական տաղերու:

Ես մինչ մարտերն ու արքաներն՝ ականջէս
 Քաշեց Կիւնթեանն¹ եւ այս խըրատը տըւաւ.
 « Հովիւը պէտք է, Տիտիրէ, արածէ
 Պարարտ խաշինքն եւ յօրինէ նուրբ տաղեր »:
 Արդ Ես փորձեմ պիտի նրբին ծըղօտով
 Գեղջկական երգ մը, (զի շատեր պիտի 'լլան
 Որ փափագին, ո՛վ Վարէ, 'նեւ գովեստներդ
 Եւ դըժընդակ պատերազմները երգել):
 Չեմ նըւագեր անհրաման. մէկը սակայն
 Սիրահարուած էթէ կարդայ այս տողերն,
 Ո՛վ Վարէ, մեր մոչենիներն, անտառներն
 Ըզթեզ երգեն պիտի անոր, ոչ մի էջ
 Հաճոյագոյն չէ Փեքոսի քան զանի
 Որ Վարոսի անուռն ունի իր վերել:
 Պիերեանք, օ՛ն ապա: Քրոմիս եւ Մնասիլ²
 Պատանիներ՝ տեսան Սիւէնը պառկած
 Ու քուն այրի մը մէջ, զինուով երէկի
 Իր երակներն ուռած տկոած՝ ինչպէս միշտ.
 Ծաղկեայ պըսակն՝ ինկած գլխէն՝ կը պառկէր
 Գետինն իրմէ հեռու, եւ ծանրը բաժակն
 Իր հալուամաշ անկողով կախուած էր մէջքէն:
 Կը յարձակին, (զի ծերն յաճախ խաբեր էր
 Զանոնք երգի յուսով), ու զինք կը կապեն
 Իր պըսակին սաղարթներուն ոլորքով:
 Երկչոտներուն ընկերուհի՝ զօրավիզ

1. Ապողոն եւ Արտեմիս Կիւնթեան կը կոչուին, երկուքն ալ Դելֆոս կղզին ծնած Ըլլալով՝ ուր է Կիւնթոս լեւոր - Հոս Վերդել ինքզինքը Տիտիրոս կ'աւանտանէ:

2. Քրոմիս եւ Մնասիլ մարդապաշտ պատանիներն: Սիւէնոս՝ ծեր մարդապաներէն. դաստիարակ Դիոնիսի:

Կը հասնի ինքն Եզլէ¹, Եզլէ ամենէն
 Չքնաղագեղն յաւերժական հարսներուն.
 Եւ ան հագիւ թէ կը բանայ իր աշուին՝
 Նէ կը ներկէ անոր ճակատն ու քունքերն
 Արիւներանգ թուլթուլ. իսկ ան ժպտելով
 Նենգին վըրայ՝ կ'ըսէ. « Զիս ի՞նչ կը կապէք.
 Տղաք, քակեցէք զիս, կը բաւէ որ կըցար
 Կապել զիս. տա՛ղ կ'ուզէք, ահա ձեզի տաղ.
 Պիտ՝ ունենայ Եզլէ ուրիշ մրցանակ »:
 Եւ կը սկըսի իսկոյն. պիտի տեսնէիք
 Դուք այն առնն ինչպէս պայեր, պարիկներ
 Ու զազաններ կը խաղային կշռոյթով,
 Եւ յաղթ կաղնիք կը ձօճէին կատարին.
 Պառնասոսն այնքան չի բերկրի փեքոսով,
 Եւ ոչ Իսմար² եւ Ռոդոպէ ունեցան
 Որփէոսի վըրայ այնքան հիացում:
 Զի ան կ'երգէր թէ ունայնին մէջ անհուն
 Ինչպէս խմբուեր էին սերմերը երկրի,
 Սերմերն օդի, ծովու եւ լոյծ կըրակի³.
 Ինչպէս նախկին այս տարրերէն ձեւացաւ
 Ամէն ինչ, գո՛ւնտը նորատտեղծ աշխարհի,

1. Եզլէ, Նայաղներէն, դուստր Նեէրայի եւ արեգաւանն.

2. Իսմար՝ Թրակիոյ դաւառին մէջ լեւո. - Ռոդոպէ, նոյնպէս լեւո Թրակիոյ մէջ: Որփէոս այս կողմերը կը պտրտէր.

3. Եպիկուրոս երկու սկզբունք կը դնէր համագոյեց. դատարկութիւն եւ լիութիւն. զի ինչ որ կայ՝ կամ կը բովանդակուի, եւ է լիութիւն, կամ կը բովանդակէ, եւ է դատարկութիւն: Դատարկութիւն կը կոչէր համառարած վայրը՝ ունայն նիւթերէ. եւ լիութիւն՝ հիւլէները կամ մանրամաղ նիւթը, որ կը լեցնէ համօրէն այն դաւ.

Յետոյ գետինն ինչպէս սկսեալ տրամանալ,
 եւ Ներքոսն¹ անդունդներուն վանեց մէջ,
 եւ առաւ քիչ քիչ իրերու կերպարանք.
 եւ յետոյ ինչպէս երկիրներն հիացան
 Տեսնելով փայլը նորածագ արեւուն.
 ինչպէս անձրեւը բարձրաբերձ ամպերէն
 կը տեղար. ինչպէս անտառներն ըսկըսան
 Վեր բարձրանալ, եւ երէններ՝ ցանցառ դեռ՝
 կը շրջէին լեռներու վրայ անծանօթ:

Ան կը վիպէ արքայութիւնը կոռնեան
 եւ Պիրրայի² նետած քարերն, եւ անզղերն
 Ապա կովկաս եւ Պրոմէթի³ գողութիւնն:

տարկ վայրը. զորս հոս Վերգիլիոս սերմեր կը կոչէ,
 որոնց իրարու հետ պատահելէն զոյացան ըստ նոյն ա-
 զանդին հուր, ջուր, երկիր եւ օդ. եւ ապա ասոնց բա-
 ղադրութենէն եղան երկինքը, արեւ, կենդանիները, եւ
 ուրիշ ամէն ինչ:

1. Ներքոս որդի Ովկիանու եւ Տիթիսի, հայր Նե-
 րեան Յաւերժաբններուն, հոս առնուած է ծովու կամ
 ջրերու տեղ:

2. Պիրրա՝ կին Թեսաղացոց Դեւկալիոն թագաւո-
 րին, որուն օրով եղաւ ջրհեղեղը, որմէ ասոնք երկուքը
 միայն ազատեցան, նաեւ Պաոնաս լեռն իյնալով՝ որ
 միայն չէր ծածկուած ջուրերէն: Իսկ երբ ջրհեղեղը
 դադրելուն՝ հարցուցին Աստուծա զիցուհոյն մօր Թեմի-
 սի ըստմին թէ ինչպէս վերստին պիտի սերէր մարդ-
 կային ազգը, ան պատգամ տուաւ՝ որ մայրենի ոսկոր-
 ները դէպ ի ետ նետեն: Հասկցաւ Դեւկալիոն որ մայ-
 րենի ոսկորներ ըսելով՝ հասարակաց մօր երկրի քարերը
 ըսել կ'ուզէր. եւ երբ ըստմին պատուէրը կատարեցին՝
 իրմէ նետուածները մարդ եղան, իսկ կնոջմէն նետուած-
 ները՝ կին:

3. Պրոմէթէոս՝ Տիտաններէն մին, հայր Դեւկալիոնի,
 որ կաւէ անդրիներ ստեղծեց, եւ երկնքէն կրակ զողնա-
 լով՝ անով անդրիները կենդանացուց: Որուն վրայ բար-
 կանալով Դիոս, զանի կապել տուաւ Հեփեստոսին կով-

իւ յետոյ որ աղբիւրին քով ձրգեցին
 Նաւաստիներն Հիլասն¹, եւ ինչպէս զանի
 կը կանչէին զուր, եւ ծովուն ափն ամբողջ
 Հիլաս, Հիլաս կ'արձագանգէր: Եւ կ'ողբայ
 Պասիփայէն² յետոյ, թշուառ օրիորդն
 Որ ձիւնափայլ ցուլին սիրով բռնկեցաւ.
 Երնեկ իրեն եթէ երբեք զոյութիւն
 Չունենային բնաւ նախիրներն: Անբախտ կոյս,
 Ինչ շամբշութեան եղար դուն, ոհ, անձնատուր:
 Պըրետոսի դուստրերը³ կեղծ բառաչով
 Դաշտորանները լեցուցին, եւ սակայն
 Չըմբտածեց ոչ մին այնքան զազրելի
 Չուզաւորում պաճարներու հետ, թէ եւ
 Վախնար որ վիզն ունենար լուծն արօրին,

կաս լերան վրայ, եւ անզղերն անոր լեարդը կ'ուռէին,
 եւ լեարդը միշտ կ'աճէր, եւ ան յաւիտեան կը տան-
 ջուէր:

1. Հիլաս մանուկ սիրելի Հերակլէսի եւ ուղեկից
 անոր Արգոնաւորդաց արշաւանքին մէջ. աս նաւէն եւ-
 լելով ջուրի կ'երթայ, եւ դէպ ի աղբիւրը ծոած պա-
 ճուն՝ սափորին ծանրութենէն ջուրին մէջ կ'իյնայ, եւ
 կը յափշտակուի Յաւերժաբններէն: Հերակլէս եւ
 Արգոնաւորդը կու գան կը վնասեն զինքը Հիլաս Հիլաս
 կանչելով: Այս աղբիւրն ու մանկան համանուն Հիլաս
 լիճը Սուլիոս կը համարի որ Բիւթանիոյ Պրոսպա քա-
 ղաքին մէջ ըլլան:

2. Պասիփայէ դուստր արեգական, կին Մինովսայ
 արքային Կրետացոց, որ սիրահարուելով ցուլի մը ծնաւ
 անկէ Մինոտաւրոսը՝ ցլախառն մարդ:

3. Արգոնացոց Պրետոս թագաւորին դուստրերը երբ
 կը պարծենային թէ Հերայի հաւասար գեղեցիկ են,
 Հեռա կատղեցուց զանոնք, եւ ինքզինքնին արջառ կար-
 ձեցնել տուաւ անոնց. որովհետեւ իսկապէս արջառ չէին,
 այլ սնտաի վախով մը խաբուած՝ ստէպ իրենց ճակատին
 վրայ եղջիւր կը փնտռէին եւ լուծ՝ վզերնուն վրայ:

Եւ փնտռէր իր ողորկ ճակտին վրայ եղջիւր։ Ահ, օրիորդ թշուառ, դուն արդ կը շրջիս լեռներուն վրայ թափառ, իսկ ան ձիւնաթոյր իր կողով գիրգ յակինթին վրայ 'նկողմանած Կ'որոճայ սեւ սղոցւոյն տակ խոտը տփոյն, կամ մեծ հօտին մէջ երինջի մ'հետամուտ։ Փակեցէք, օն, ցաւերժհարսներ¹, փակեցէք Գիկտէուհի ցաւերժհարսներ, արօտներն Անտառներուն. թերեւս հօն մեր աչքերուն ցուլին հետքերը երեւան թափառու։

Կամ թէ թերեւս խայծը կանանչ արօտի կամ թէ երինջ մը գեղեցիկ հօտին հետ Տանին զայն դէպ ի Գորտինեան² ախոռներն։

Յետոյ կ'երգէ աղջիկը պի՛շ Եսպերեան³ ինծորներուն վրայ, եւ ապա գետնէն վեր կը բարձրացնէ՝ հասակաբերձ բարտիներ՝

1. Գիկտէուհի. Գիկտէ լեռ է Կրեաէի մէջ, ուր այրի մը մէջ մեղուններու զնդակները սնուցին Գիտսի մանկութիւնը։

2. Գորտինա՝ աւան Կրեաէի մէջ, պարարտ արօտներով։

3. Կ'ափնարկէ Սկիւրայ կղզիին (Եգեան ծովուն մէջ) Աքենէոս թագաւորին Ատալանտա աղջկան, որ իր տարփաւորներուն ասպարէզ կը կարդար վազրի, յաղթուողները մեղցնելու եւ ամուսնանալու յաղթողին հետ։ Յաղթեց իրեն Իպպոմենէս՝ ասպարէզին վրայ ոսկի խնձորներ նետելով, եւ զբաղեցնելով օրիորդը՝ զանոնց ժողվելու, Իպպոմենէս Աստղիկէն ընդունած էր այն ինծորները, երեկորենայ (Եսպերեան) պարտէզներէն քաղելով, զոր կը դարմանէին երեք Եսպերեայ դուստրերը Եսպերոսի եղբոր Ատալասի՝ Մաւրիանիոյ Լիքսոս աւանին մէջ, ուր պահուած էր բազմազլիի աշագին փշապ մը, զոր սպաննեց Հերակլէս՝ այն պտուղներէն Սիկէնքի Եւրիսթէոս թագաւորին քրեկու համար։

Փայետոնի¹ դուստրերը՝ շուրջ պատելով Մամուռով դառնն կեղեւի։ Ու կ'երգէ Թէ ինչպէս մին մուսաներէն՝ երբ Գալլոս կը թափառէր Պերմէսի ափը՝ տարաւ Դէպ Առնեան լեռներն, եւ ինչպէս ամբողջ Փեքոսի պարն ուտի ելաւ իր առջեւ. Ինչպէս Լինոս հովիւը զլուխը պննած Ծաղիկներով եւ կծուահամ նեխուրով Ըսաւ իրեն դիցանքէր այս քերթուածն.

« Այս եղէգները քեզ կու տան Մուսաներն, Ա՛ռ, ընդունէ. տըւած էին զանոնք նախ Ծեր Ասկրեցւոյն², որոնցմով ան սովոր էր՝ երբոր կ'երգէր՝ լեռներէն վար իջնցնել Քարհացիները կարծրատուր։ Երգէ դուն Անոնցմով սկիզբը Գրքինեան³ անտառին, Որպէս զի ո՛չ մի դաբիրայ չըլլայ բնաւ Որուն վըրայ Փիքոս պանծայ աւելի »։

Ի՞նչ պէտք ըսել՝ թէ ինչ երգեց ան Նիսեան ԸՍկիւլայի⁴ մասին, որու շինջ բարձերն

1. Արեգական դուստրերը, որ իրենց եղբոր իրենց հայրենի կառքով Երիզանոսի մէջ կործանուելուն վիշտէն՝ այլակերպուելով բարսի փոխուեցան։

2. Այսինքն Հեսթիոսի, որ Բիսթիոյ Ասկրա գիւղէն էր։

3. Գրքինեան անտառ Եւոդիսի մէջ, որ էր պատգամատեղի։

4. Սկիւլաները կրկին են. մին՝ դուստր Նիսոսի Մեւ զարացւող արքային, որ հօրը մագիւր կտրելով՝ մասնեց զանի անոր թշնամի Մինովա թագաւորին, որուն սիրովը կը սոչորէր, եւ պատժուելով՝ արտոյտի փոխուեցաւ — իսկ միւսը դուստր էր Փորկոսի, որ քանզի սիրելի էր Գլաւկոսի՝ Կիւրկէի մախանքով փոխուեցաւ մէջքէն վար շան. եւ տգեղութեան սարսափէն ծով սուզուելով՝ ժայռի

Ունին իրենց շուրջն՝ ինչպէս գրոյցը կ'ըսէ՝
 Հաջող հրէշներ, որ Գուլիքեան քաղաքներն
 Իր խոր անդունդը քաշելով՝ ծովային
 Իր շուներուն տըւաւ ձրձել գէշագէշ
 Նաւաստիներն, աւաղ, երկչոտ. կամ ինչպէս
 Այլակերպիւն ան կը պատմէր Տերէի՝.
 Ինչ կերակուր, ինչ նըւէրներ պատրաստեց
 Փիւրմեւա իրեն, եւ ինչ ընթացքով
 Անապատներն հասաւ, եւ ինչ թեւերով
 Հէքն երբեմնի իր տան վերեւը թըռաւ:
 Այն ամէն ինչ զոր երջանիկն Եւրոտաս
 Լըսեց երբեմն փեքոսի բերանէն,
 Եւ հրամայեց դափնիներուն որ սորվին՝
 Կ'երգէ Սիւէն. արծազանգներն հովիտին
 Գեղգեղն երկինք կը տանին վեր, մինչեւ հուսկ
 Գիշերավարը հարկեցուց հովիւներն
 Որ հաւաքեն խաշինքն, համրեն՝ գոմ տանին,
 Եւ ինք ճեմեց դէպ Ուլիմպոսը տըհաճ:

փոխուեցաւ՝ ոչ հեռու Քարիբդէսի յորձանքներէն, ուր
 ահազին մրրիկներով տանջուեցան Ողիսեւսի եւ յոնիա-
 կան ծովուն Գուլիքիոն կղզիներուն նաւերը:— Վերդել
 հոս երկու Սիւլեաները իրար կը խառնէ:

1. Փիւրմեւա եւ Պրոգնէ Աթենացուց Պանդիոն թա-
 զաւորին դուստրերն էին: Թրակիոյ Տերէոս թագաւորը
 Պրոգնէի հետ ամուսնանալով՝ ծնաւ անկէ Իսիս. եւ ա-
 պա Փիւրմեւի հետ եւս մծղնէարար անօրինելով՝ լեզուն
 կարեց, որպէս զի ոճիւր չկարենայ պատմել: Բայց ան
 զրով յայտնելով զայն իր քրոջը, եւ միաբանելով զանի
 իր հետ՝ սպանեց Իսիս որդին, եւ զայն իր հօր՝ Տե-
 րէոսի կերակուր տուաւ: Եւ ապա երբ զլուին ալ մէջ
 տեղ բերաւ, Տերէոս կատղած սուրը քաշած պահուն՝
 յոպոպի փոխուեցաւ, Փիւրմեւ՝ սոխակի, եւ Պրոգնէ՝
 ծիծառի, եւ Իսիս՝ փասիանի:

ԵՌԹՆԵՐՈՐԴ ՀՈՎՈՒՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԼԻԲԵՈՍ

Մելիբեոս հովիւր կը պատմէ Թերսիսի եւ Կո-
 րիդոնի մրցումն իր եւ Դափնիի մերկայութեամբ,
 եւ Կորիդոնի մրցամակն առնելը. Կորիդոն հոս
 Կուռմելիոս Գալլոսը կամ Ասիմիոս Պուլիոնը կը
 մերկայացնէ, որոմք երկուքն ալ երեսելի քեր-
 թողմեր էին. Թերսիս ամոնց մախանծորդ քեր-
 թողմերէն ուրիշ մէկուն մերկայացուցիչն է.
 Դափնի՝ իրենց բարեկամներէն մէկուն, Մելի-
 բեոս՝ Վիրգիլիոսն է, որ ամոնցմէ օգնութիւն կը
 խնդրէ իր արտերն ու խաշիքը վերստանալու
 համար. ամոնք զինքը կ'ապահովեն եւ իրենց
 դատաւոր կը կարգեն:

Մելիբեոս, Կորիդոն, Թերսիս

ՄԵԼԻԲԵՈՍ

Դափնի բազմեր էր դիպուածով խաբշափուն
 Սղոցույ մը տակ, եւ Կորիդոն ու Թերսիս
 Համախմբած էին հօտերն իրենց հոն.
 Թերսիս իր հօտն ու Կորիդոն իր այծերն.
 Ըստինքնին լի կաթով. երկուքն ալ առոյգ
 հովուականք

Ու ծաղկատի, Արկադացի¹ երկուքն ալ,
Եւ զուգատիպ երգի մէջ՝ կա՛զմ մրցանքի:

Մինչ գիրգ մուրտերս պաշտպանելու հետ էի
Յուրտէն, նոխազը՝ հեղինակը հօտիս
Մոլորեր էր. եւ ի՞նչ տեսնեմ ես՝ Դափնին.

Անի ալ զիս նշմարելով անդիէն՝

«Մելիբէէ, շո՛ւտ հոս եկուր, ըսաւ ինձ.

Ապահով տեղ են քու այծերդ ու նոխազդ.

Ու եթէ քիչ մ'ատեն կրնաս մնալ անգործ՝

Այս հովանւոյն տակ հանգչէ. հոս պիտի գան

Արօտներէն ցուկերը ջուր խմելու.

Հոս Մինկիոս² քնուշ շամբով կը պսակէ

Կանաչագեղ իր գետափունքն, ու կաղնին³

Սուրբ կը հնչէ մեղուներու բզզիւնով »:

Ի՞նչ ընելու էի. հոս չէր Ալկիպպէ⁴

Եւ ոչ Փիլլիս, որ կաթէն նոր կտրւած

Գառները տանը մէջ փակէր. բաց ասկէ

Ունէին մեծ մրցանք Թիրսիս՝ Կորիդոն:

Բայց ես գործերս անոնց խաղին զոհեցի:

Անոնք՝ երկուքն այսպէս սկստան փոխնիփոխ

Մրցիլ տաղով. Մուսաներուն կամքն այն էր

Որ փոխառփոխ նըւագէին. Կորիդոն

Ինք նախ կ'երգէր, Թերսիս երկրորդ կը կըցէր:

1. Արկադացի, կամ զի իսկապէս Արկադացի էին, եւ
կամ հմուտ արկադացի երգերու:

2. Մինկիոս գետ յամրենթաց, որ Բենակոս լճէն
ելլելով կ'ոռոգէ Մանատա եւ Պարդոս գետը կը թափի:

3. Կաղնիները նուիրական էին Դիոսի, եւ կը համա-
րէին թէ անոնց մէջ կը բնակէին Յաւերժհարսները.
Կ'ապրէին եւ կը մեռնէին անոնց հետ:

4. Մելիբէոսի աղախինները,

ԿՈՐԻԴՈՆ

Ի՛մ Լիբեթրեան¹ սիրուն Հարսներ յաւերժիկ,
Ներշնչեցէք ինձ Կողոփոսին² երգերուն
Հանգստի տաղեր, վասն զի ան կը նուագէ
Գրեթէ նման Ապոլոնի. կամ թէ դուք
Անոր միայն կը նըպաստէք, մեղանոյշ
Ալքինզըս ես կը կախեմ սուրբ սոճիէն³:

ԹԻՐՍԻՍ

Արկադացի հովիւներ, օ՛ն բաղեղով
Պըսակեցէք զիս նորափթիթ բանաստեղծս,
Որ նախանձէն Կողոփոսի կողմ ճաթի.
Կամ եթէ զիս զովել ստիպուի, նարդոսով⁴
Պըսակեցէք ճակատս, որ իր չար լեզուն
Չըվընասէ ինձ՝ ապագայ քերթողիս:

ԿՈՐԻԴՈՆ

Միկոն մանուկը, Դելիա, կը ձօնէ
Խոզանաստեւ կինճի մը քեզ այս կառափն
Եւ եղջերուի մը ծեր եղջիւրն ոստախիտ.
Եւ եթէ այս միշտ այսպէս ինձ յաջողի,

1. Լիբեթրիոն աղբիւր էր Մագնեսիոյ մէջ. հանդուան
բերթողներու. ուրիշներ Բիովտիոյ մէջ կը դնեն զայն
Հելիկոնի մօտ, օթեան Յաւերժհարսերու եւ Մուսա-
ներու:

2. Կողոփոս բանաստեղծ՝ ժամանակակից Վիրգիլիոսի:

3. Սոճին նուիրուած էր Կիւրելէ դիցամօր՝ իր Ատիս
սիրելին համար, որ սոճիի փոխուած էր:

4. Վայրենի նարդոսը յուռութիւնը եւ հմայեալնե-
րու խափանիչ կը համարուէր, ղեղ ահնջարութեան:

Արձանանաս պիտի ողորկ մտրմարով
Սըրունքներուդ շուրջը կարմիր կապած մոյկ:

ԹԻՐՍԻՍ

Պրիապէ՛, գուշ մը կաթ եւ այս աթերան
Ամէն տարի կրնաս ինէ սպասել դուն.
Կը բաւէ. խեղճ է պահպանած քու պարտէզդ:
Էւ արդ ես քեզ կուճէ արձան շինեցի
Որչափ կրցայ. բեղմնաւորումը սակայն
Եթէ լրացնէ հօտըս՝ ոսկի՛ պիտի լլաս:

ԿՈՐԻԳՈՆ

Դուն Գալատէ Ներեան², Հիբեան ծոթորէն
Աւելի քաղցր ինձ, աւելի ձիւնափայլ
Քան կարապներն ու գեղեցիկ աւելի
Քան ըսպիտակ բաղեղն. հազիւ թէ ցուլերն
Յագ կշտապինդ դէպ ախոռները դառնան,
Թէ Կորիգոնըդ կը սիրես դեռ՝ եկուր:

1. Որդի Աստղիկին եւ Դիոնիսի, պահպանիչ պարտէզներու. ուստի պարտէզներու դռներուն առջև կը կախէին անոր անդրին:

2. Կորիգոն փաղաքշանօք իր սիրուէին Գալատէա Ներեան կ'անուանէ. վասնզի Ներեան Գալատէա Յաւերժաշարս էր, դուստր Ներէոսի եւ Դորիսի, սիրելի Պուլիփեմալ: Աս երբ զիտցաւ որ Գալատէա իրմէ աւելի կը սիրէր սեկիւիացի հովիւը՝ Փաւսնի Ակիս որդին, սպաննեց զանի ըստին զարնելով. որուն վրայ զԹալով Յաւերժաշարսը, փոխեց զանի Եանայէն ըղիսող եւ Սեկիւեան ծով Թափող գետին: Հիբլոս՝ լեւո Սեկիւիոյ, որ կը բերէր ծոթորին եւ մեղուն:

ԹԻՐՍԻՍ

Ո՛հ, Գալատէ, սուր էր քեզի դառնագոյն
Երեսայի քան թէ խոտերը Սարդոն¹.
Աւելի ցից քան թէ չիչխանն, եւ անարգ
Քան գորտընբուրդն, եթէ այս օրը չէ ինձ
Երկայնագոյն քան թէ տարին բովանդակ:
Գացէք, գացէք տուն դուք ցուլեր կշտապինդ,
Եթէ երբեք ունիք ամօթ՝ պատկառանք:

ԿՈՐԻԳՈՆ

Լօռապըսակ դուք աղբիւրներ, եւ քունի
Հրաւիրող հէշտ խոտեր, եւ դուք թուփ՝ մացառ
Որ կը ծածկէք զանոնք անօսոր շուքով,
Հօտէս հեռու վանեցէք տապն արեւուն:
Կիզիչ ամառն ահա կու գայ, աւասիկ
Ժպտուն ուռին վըրայ պտուկները կ'ուռին:

ԹԻՐՍԻՍ

Հոս ահուժ, հոս պարարտ մարիներ, հոս կըրակ
Կայ միշտ առատ, եւ գերանները սեւցած
Յարատեւակ ծուխէն. մենք հոս կը վախնանք
Հիւսիսի սառ շունչէն այնքան՝ որքան գայլն
Հօտէն, ահեղ գետերն իրենց ափերէն:

1. Սարդենիա բուսող լօռի տեսակ մը, որ ուսողներուն ջիզերը կը ձգտեցնէ եւ անոնց բռնագրօս ժպիտ մը կու տայ. մահացու թոյն ունի. ասկէ է հեզնական բռնի ժպիտը սարդոնական կոչելը:

ԿՈՐԻՊՈՆ

Կան զիհիներ հոս, շագանակ քսմնափուշ,
Ուամէն ծառի տակ ծեփ գետինը մրգով.
Ունի ամէն ինչ արդ ժըպիտ. իսկ չքնաղ
Աւեքսն եթէ հեռանար այս լեռներէն,
Գետերն անգամ պիտի չորցած տեսնէիր:

ԹԻՐՍԻՍ

Արտը կ'այրի, կը մեռնի խոտը ծարաւ
Խորշակահար. Բաքոսը մեր բլուրներուն
Կը զըլանայ այգեստանին հովանի.
Երբ մեր փիլիսոն հասնի՝ ծառերն համօրէն
Կանաչանան պիտի, եւ Զեւս պիտ' իջնէ
Առատահոս՝ հաճոյալի անձրեւով:

ԿՈՐԻՊՈՆ

Հերակլէսի՝ կաղամախին է հաճոյ,
Դիոնիսի՝ այգին, չքնաղ Աստղիկին՝
Մրտենին, սարդն՝ Ապողոնի. կը սիրէ
Արքակաղնին փիլիս. ցորչափ սիրէ զայն
Փիլիս՝ ոչ մոլորտը, ոչ Դափնին փերոսի
Երբեք պիտի արքակաղնին չըզըլեն:

ԹԻՐՍԻՍ

Հացին չքնաղ անտառներուն մէջ, շոճին
Պարտէզներու, գետերուն վրայ կաղամախ,
Եւ բարձրաբերձ լեռներուն մէջ եղեւին.
Բայց դուն, աղուոր Լիկիդա, ինձ եթէ ստէպ
Այցեո՝ քեզի հացին տեղի՝ պիտի տայ
Անտառներուն, պարտէզներուն մէջ՝ շոճին:

ՄԵԼԻՔԵՈՍ

Կը յիշեմ երգն անոնց. Թիրսիս պարտըած
Մրցեցաւ զճէր. եւ անդտին այն օրէն
Կորիդոնն է մեզ համար բուն Կորիդոն¹:

1. Այսինքն Կորիդոն իրաւագէտ արժանի է իր համ-
բաւին:

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՀՈՎՈՒԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՂԱՏՈՒ

Այս հովուերգութիւնը երկու մաս ունի. առա-
ջինին մէջ Դամոն պատանին իբր տարփաւոր
օրիորդ Նիսայի՝ կը բողոքէ մէրա դէմ՝ իր մա-
խանձորդ Մոփսոսը իրմէ մախընտրելուն համար.
իսկ երկրորդին մէջ Ալիսիսիքէ իբր զեղատու՝ իրմէ
հեռացած Դափնի պատանին կախարդութեամբ
կը ջանայ իրեն զարժընել:

Արդ Դամոնի ու Ալիսիսիքի մուտան մենք
Պիտ՝ երգենք. զոյգ հովիւներու մրցումին
Ուշադիր՝ ցուլը մոռցաւ խոտն արօտին,
Լուսանն անոնց երգէն մընաց կախարդուած,
Դետերն յուզուած կասեցուցին ընթացքին:
Անոնց մուտան է որ երգենք պիտի մենք:

Թէպէտ դուն յաղթ ժայռերն անցնիս Տիմաւի՝,
Թէպէտ Լիւրիկ ծովուն ափերը քերես,
Պիտի գա՛յ այն օրն ուր ինձի տրուի թոյլ
Որ տարփողեմ գործերըդ քու քաջարի.
Պիտի տրուի՞ թոյլ՝ որ տաղերըդ՝ միակ

1. Կը խօսի առ Պոլլիոն. Տիմաւոս զետ է Վենետաց
գաւառին մէջ:

Արժանիները Սոփոկլի կօշիկին¹
 Նրանօթացնեմ տանիմ բոլոր աշխարհի:
 Քեզմով ըսկիզբն երգիս՝ քեզմով եւ վախճանն.
 Ընդունէ՛ երգս որ հրամանովդ ըսկըսայ.
 Եւ թոյլատրէ՛ որ այս բաղեղը սողայ²
 Ճակատիդ շուրջը սարդերուն մէջ յաղթող:
 Հազիւ քաշուած էր երկնքէն գիշերին
 Ըտտները ցուրտ, ցօղն երբ խոտին վրայ քնքուշ
 Ախորժական է շատ հօտին, Գամոն յենց
 Զիթենիի մ'ողորկ՝ այսպէս ըսկըսաւ:

ՊԱՄՈՆ

Ո՛վ Արուսեակ, ցաթէ, եւ բեր ինձ փութով
 Կենդանարար լոյսն օրուան՝ մինչ կը հեծեմ
 Խաբուած դրժող սէրէն Նիսա լըծակցիս.
 Եւ մահամերձ՝ (թէ եւ օգուտ չըտեսայ
 Ունենալէս ինձ աստուածները վըկայ)
 Վերջին ժամուս կ'ուղղեմ անոնց այս խօսքերն:
 Հետս, իմ սըրինգ, Մենալի³ երգն ըսկըսէ:
 Մենալ ունի միշտ անտառներ ձայնաւոր
 Եւ շոճիներ խօսուն, ան միշտ կը լըսէ
 Հովիւներուն սէրն եւ Պանի՝ որ նախկին

1. Կ'ակնարկէ Պոլլիոնի ողբերգութիւններուն, զոր սոփոկեան կօշիկի արժանի կը գրէ. վասն զի Սոփոկլէս ինք առաջին թատրոններու մէջ կօշիկ դործածելու սովորութիւնը մտցուց:

2. Այսինքն թո՛ղ ինձ քեզ պոսակել քերթողական բաղեղով, որ յաղթողական սարդերիով պսակուած եւ: Զի առաջ դափնին պատերազմողներուն պահուած էր, բայց վերջը քերթողներուն ալ տրուեցաւ:

3. Մենալ լեռ է Արկադիոյ մէջ, նուիրուած Պանի, ուր հովիւները սովոր էին այսպիսի տաղեր երգել:

Ջըհանդուրժեց որ եղէգներն անպէտ մնան:
 Հետս, իմ սըրինգ, Մենալի երգն ըսկըսէ:

Ամուսնացաւ Մոփսոսի¹ հետը Նիսա.

Տարփաւորներ, կայ բան մ'որուն չըլուտանք.
 Կորճերն² արդէն իսկ կը զուգուին ճակերուն,
 Եւ գալ դարուն՝ պիտ' այծեամենքն երկնչոտ
 Շուններուն հետ մէկ երթան ջուր խըմելու:
 Նոր ջահ կտրէ, Մոփսէ. քեզ հարս կը բերեն.
 Փեսայ դու, օ՛ն ընկոյզ ցանէ, քեզ համար
 Գիշերավարը կը թողու Ետա³ լեռն:
 Հետս, իմ սըրինգ, Մենալի երգն ըսկըսէ:

Ո՛վ կին զուգուած արժանաւոր փեսայի,
 Որովհետեւ կ'արհամարհես դուն ամէնքն
 Եւ իմ սըրինգըս ատելի է քեզի,
 Որովհետեւ դուն իմ այծերըս կ'ատես
 Եւ թաւարծի յօնքս ու մօրուքըս երկայն,
 Դուն կը կարծես անշուշտ որ ոչ մէկ աստուած
 Հոգ ու խընամ ունի մարդոց գործերուն.
 Հետս, իմ սըրինգ, Մենալի երգն ըսկըսէ:

Քեզ դեռ մանկիկ մեր ցանկերուն մէջ տեսայ

1. Կորճ կենդանի եղջերուաքող, աղիւծած եւ մարմնով, թեւերով եւ արծուներն, թշնամի եւ փասակար ծիւրով:

2. Մոփսոս ոտիս Գամոնի, որուն նշանուած էր Նիսա, որով Գամոն ուրախակեց կ'ըլլայ հեղինօրէն իր ոտիս խին եւ կը յորդորէ զինքը դառնութեամբ հարսանիքին արարողութիւններուն՝ զիշերին վրայ հասնելովը: Մոփսոսութիւն էր հինգ ջահերով հարսը փեսային տունը տանելու եւ փեսան ընկոյզ կը ցանէր հարսին ոտքերուն առջեւ՝ անոր մանկութիւնը թողլուն իբր նշան:

3. Ետա բարձր լեռ թեպաղիոյ մէջ, Ատտիկէի եւ Բիոտիոյ արեւմտեան կողմը, ուսկից աստղերը կարծես կ'իյնային Ետայի ետեւը:

Որ մօրըդ հետ (ես էի ձեզ առաջնորդ)
 Կը քաղէիր գիրգ խնծորներ՝ ցողալից,
 Տասներկուքին մէջ էի ես, եւ գետնէն
 Կը հասնէի արդէն նախկին ոստերուն:
 Հազիւ տեսայ քեզ գլխէս խէլքըս թըռաւ.
 Իսկոյն տիրեց վըրաս մոլուցք մը դժնէ:
 Հետս, իմ սըրինգ, Մենալի երգն ըսկըսէ:

Հիմա գիտեմ թէ ինչ է Սէր. զայն իսմար
 Կամ Ռոդոպէ՛, կամ Գարամանտը հեռաբնակ
 Բերին զայն կարծըր ժայռերու վրայ աշխարհ,
 Մանուկ մ'որ չէ մեր զարմէն, մեր արիւնէն:
 Հետս, իմ սըրինգ, Մենալի երգն ըսկըսէ:

Սէրն անգութ մօր՝ մը սորվեցուց շաղախել
 Իր ձեռուններն որդիներուն արիւնով.
 Դուն ես անգութ, մայր. մայրն անգութ աւելի
 Թէ այն մանուկը ժանտ. մանուկն այո՛ ժանտ,
 Եւ սակայն դուն ալ եղար մայր մ'անողորմ:
 Հետս, իմ սըրինգ Մենալի երգն ըսկըսէ:

Արդ թող փախչի գայլը գառան առջեւէն,
 Կարծըր կաղնին ոսկի խնծոր թող բերէ,
 Նարգէս ծաղկի թող լաստենին, մոչենին
 Կեղեւներէն թող պարարտ սաթ քրտընի.

1. Տես 9. Հովուերգութեան մէջ: — Գարամանտը
 խորին Լիրիոյ բնակիչներ, առանց օրէնքի, առանց օրի-
 նաւոր ամուսնութեան:

2. Մեղէա դուստր Այնտաս արքային Կողքիսացւոց,
 որ ցոյց տուաւ Արգոնաւորդաց առաջնորդ Յասոնի ու-
 կեզեղմը յափշտակելու հնարքը, եւ անոր հետ հօրն
 արքունիքէն փախաւ. բայց ապա մերժուելով անկէ՝ անոր
 Կորնթացւոց արքային դուստրը Կրեոսան սիրելուն հա-
 մար՝ դիւթական կրակով հայր ու դստրիկ այրեց, եւ
 Յասոնէն ծնած իր որդիները՝ հօրը ղեմաց փողոսեց:

Բուերը թող կարապներուն՝ մրցին հետ,
 Թող Որփէոս ըլլայ Տիտիր, անտառաց
 Մէջ Որփէոս, Ղլփիններուն՝ Արիոն՝:

Հետս, իմ սըրինգ, Մենալի երգն ըսկըսէ:

Թող ամէն ինչ խոր ծով մ'ըլլայ: Անտառներ,
 Մընաք բարով. բարձր լերան մը ծայրէն
 Պիտի նետուէմ ալիքներուն մէջ. Նիսա
 Թող մազկռիչի մ'յիտին ընծան ընդունի:
 Ալ դադրեցուր Մենալի երգն, իմ սըրինգ:

Այսպէս Դամոն. դուք արդ ինձ, ո՛վ Պիերեանք,
 Ըսէք թէ ինչ պատասխանեց Ալփեսիբ.
 Քանզի ամէնքս ամէն բանի կարող չենք:

ԱԼՓԵՍԻԵ:

Ջուր բեր ինձ, ո՛վ Ամարիլլեակ, եւ փափկիկ
 Ապարօշով այս բազինները պատէ,
 Այրէ իւղտ աղաւնիճներ եւ որձ խունկ,
 Որպէս զի ես նըւէրներով գլխական
 Փեսային ո՛ղջ միտքը շրջել ձեռնարկեմ,
 Հոս կը պակսին միայն տաղեր մոգական:
 Տաղ իմ, Դափնին քաղաքէն տուն բեր, տուն բեր:
 Տաղերը նոյն իսկ լուսընկան կարող են

1. Ջարմանալի է որ ցերթողները երգիչ կը համա-
 րին կարապները որ ամենեւին չեն երգեր ոչ ապրած
 առններին եւ ոչ ալ մեռած:

2. Արիոն Լեսրացի՝ Լեսրոս կղզւոյն Մեթիմնա
 քաղաքէն քնարահար եւ անուանի տաղասաց, Իտա-
 լիայէն երբ Կորնթոս կը դառնար, ընչաքաղց նա-
 ազները զինքը ծով ձգեցին. բայց Ղլփիններէն մին՝ որ
 անոր երգին քաղցրութեամբը զմայլած էր, առաւ տա-
 րաւ գանիկա Լակոնիոյ Տենար աւանը. քանզի կ'առաւ-
 պելեն թէ Ղլփինները երաժշտութիւն կը սիրեն:

Երկնքէն վար իջեցընել. տաղերով
Փոխեց կերկէ Ողիսեւսի ընկերներն.
Տաղով մարգին մէջ կը պայթի օձը ցուրտ:
Տաղ իմ, Դափնին քաղաքէն տո՛ւն բեր, տո՛ւն բեր:

Երեք գոյնով երեք նարօտ կը պատեմ
Գու չուրջող նախ, յետոյ պատկերդ երեք հեղ
կը տանիմ այս բազմոյնը չորս բոլորն.
Կոճատ¹ թըռով կ'ուրախանայ աստուածն ինք.
Ի՛մ տաղ, Դափնին քաղաքէն տո՛ւն բեր, տո՛ւն բեր:

Ամարիլիս, հիւսէ երեք կապերով²
Երեք գոյներ. հիւսէ՛ փութով եւ ըսէ՛,
Ամարիլիս. «Կը հիւսեմ զօգն Աստղիկին»:
Տաղ իմ, Դափնին քաղաքէն տո՛ւն բեր, տո՛ւն բեր:
Այս կաւն ինչպէս կը կարծրանայ եւ մոմն այս
կը հալի մի՛ եւ նոյն կրակին մէջ, Դափնին

1. Պիւթագորեսն թիւերու մէջ կը դնէին համագոյնց հաստատութիւնը, եւ ուսմիկը թիւերուն մէջ հզօրագոյնը կը համարէր կոճատ կամ անգոյգ թիւերը: Ուստի եւ անդեաներուն հօտերը եւ բանականներուն զունդերը անգոյգ կ'ընէին: Իսկ հօս անգոյգ թիւ կ'իմացուի երեքը՝ թիւերուն մէջ զերագոյնը: Վասն զի ըստ Արիստոտէլի եւ ըստ Պլուտարքոսի՝ կը բովանդակէ սկիզբը՝ մէջը եւ կատարածը, եւ զի դարձեալ ասով կը բացատրուին երկնաւոր եւ սանդարամետական զից զօրութիւնները: որովհետեւ Արամազդի ձեռքին մէջ երեք շանթեր կը նկարուին, Պոսիդոնին՝ երեքարձէն զաւազան, Պոուսոնին՝ եռալիւի շուն, Պարկայք՝ երեք հն, Գորգոնաները՝ ժանար դժոխոց՝ երեք հն: Ըստ այսմ Արտեմիան ալ ունէր եռադիմի պատկեր, եւ անունն էր երկրի մէջ Անահիտ կամ Արտեմիս, երկնքին մէջ՝ Լուսին, Սանդարամետրին մէջ՝ Եկատէ:

2. Ինը թիւ կը պատուիրէ հիւսել. երեք սպիտակ, երեք կարմիր, երեք սև. եւ զանոնք ի միասին երեք հանգոյցով կապել եւ ըսել. կը հիւսեմ Աստղիկին զօգը, որ էր կախարհանքին ձեւը.

Մեր սիրով այսպէս կարծրանայ եւ հալի:
Յանէ ալիւր եւ դիւրաբեկ այս սարդերն
Այրէ՛ կուպրով. Դափնին դրուժան կ'այրէ զիս,
Իրեն ի վրէժ՝ ես ալ կ'այրեմ այս սարդերն:
Ի՛մ տաղ, Դափնին քաղաքէն տո՛ւն բեր, տո՛ւն բեր:

Այնպիսի՛ սէր մը թող Դափնին տոչորէ,
Ինչպէս երինջը որ յոգնած փնտռելէն
Մայրիներուն՝ անտուներուն մէջ խորունկ
Իր սիրած ցուլը՝ կը փռուի ոգեսպառ
Հօտուն ջուրի մը քով կանանչ խոտին վրայ,
Եւ չի յիշեր ուշ զիշերով իր ախոռն,
Այդպիսի սէր մը թող վառէ զինք, եւ ես
Պիտի չընեմ երբեք փոյթ զինք բժժըլէլ:
Ի՛մ տաղ, Դափնին քաղաքէն տո՛ւն բեր, տո՛ւն բեր:
Այն ուխտադրուժն երբեմն յանձնեց ինձ զրաւ
Իր ցանկալի սիրոյն, զոր ես կ'աւանդեմ ինք
Ահա քեզի, Երկիր, չեման տակ իմ տանս.
Այն զըրաւները Դափնին ինձ կը պարտին:
Ի՛մ տաղ, Դափնին քաղաքէն տո՛ւն բեր, տո՛ւն բեր:

Մերիս ինքնին ինձի տըլաւ այս խոտերն
Ու այս թոյները զոր քաղեր է Պոնտոս.
Պոնտոսի մէջ անոնք կ'աճին շապլօրէն:
Այն խոտերով տեսայ Մերիսը յաճախ
Գայլի փոխուած կը ղօղէր խորն անտառին,
Շիրիմներուն խորքէն յաճախ կը հանէր
Դուրս հօգիներն, եւ կը փոխէր տեղէ տեղ
Յանուած հունձքերն: Ի՛մ տաղեր, օ՛ն քաղաքէն
Բերէ՛ք Դափնին, Դափնին բերէ՛ք դէպ ի տուն:

Ամարիլիս, այս մոխրները դուրս տար,
Եւ ետ դարձած՝ տուր առուակին յորձանքին,
Եւ ետեւ մի՛ նայիր. ես այս հնարքներով

Պիտ' յարձակիմ Դափնին վրայ, բայց աւանդ,
Այն փոյթ չ'ըներ ոչ աստուածներն, ոչ տաղերն:
Ի՛մ տաղ, Դափնին քաղաքէն տո՛ւն բեր, տո՛ւն բեր:
Նայէ՛, մոլորն ինքնին՝ մինչ ես կ'ուշանամ
Զայն տանելու՝ վէտ վէտ բոցով կը պատէ
Շուրջ բազիններն. իցիւ ըլլար բարենշան.
Ըստուգիւ չեմ գիտեր թէ ինչ է. Հիւաքս
Ահա շեման վրայ կը հաջէ. հաւատա՞նք,
Թէ տարփածուաց դարբնած ցնորքներ են ար-
[դեօք...]

Ի՛մ տաղ լըռէ՛, Դափնին կու գայ քաղաքէն:

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՀՈՎՈՒՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Մ Ե Ր Ի Ս

Ինչպէս ըսուեցաւ Առաջին հոլովերգութեան
մէջ, Վիրգիլիոս բարեկամներու շնորհիւ կրցաւ
ազատել իր յափշտակուած կալուածները ծեռքէն
այն զիմուորիմ որում ինկած էր վիճակով: Բայց
այդ զիմուորը կը հալածէր զիմքը, եւ Վիրգիլ իր
կեանքը փրկեց լողալով ամցնելով Միմկիոս գե-
տը. չոտմ երթալու ատենը՝ որպէս զի ազատի
այդ հարստահարութեմէ՝ չոկտաւիամոսի իշխա-
մութեամբը, իր կալուածն յամծնեց Մերիս գա-
ւառապետին, պատուիրելով իրեն որ ընծաներով
ողորէ յափշտակիչը: Մերիս ընծայ տանելու ա-
տեն կը համղիպի լիկիղաս բարեկամին, եւ ամոր
հետ կը խօսի Մեմալկասի վրայ որ հոս՝ է իմք
Վիրգիլ, եւ պէսպէս երգերով ծամբում ծամծրոյթը
կը մեղմեն:

Լիկիղաս, Մերիս

Լ Ի Կ Ի Դ Ա Ս

Քայլերըդ քեզ ո՛ւր կը տանին, ո՛վ Մերիս.
Քաղաք արդեօք, ուր կը դիմէ այդ ուղին:
Հովուականք

ՄԵՐԻՍ

Ո՛վ Լիկիդաս, մեր ողջութեանը հասանք
Անանկ օրուան մ', (եւ ո՞վ պիտի անցնէր
Երբեք մտքէն), որ շորթեւով մեր ածուն
Օտար մ'ըսէր մեզի. « Ի՛մս է, դո՛ւրս ելէք
Դուք հին տէրեր »: Արդ մենք նըկուն ու տըխուր՝
Վասըն զի բախտը կը շրջէ ամէն ինչ՝
Այս ամիկներն ահա իրեն կը ղրկենք,
Ո՛ւր էր թէ մեր ընծան կոկորդը մընար:

ԼԻԿԻԴԱՍ

Ստուգիւ լըսած էի թէ ճիշդ այն կէտէն
Ուրկէ բլուրները կը սկըսին ծածկըւիլ
Եւ դարեւանդը կը դիւրի մեղմ էջքով
Մինչեւ ջուրերն եւ մինչեւ այն ծեր հացին
Որուն կատարը խորտակուած է վաղուց՝
Ձեր Մենալկասն իր տաղերով կը պահէ:

ՄԵՐԻՍ

Լըսած էիր, եւ այդպէս զորոյց ալ ելաւ,
Բայց մեր տաղերն, ո՞վ Լիկիդաս, կը զօրեն
Սըլաքներուն մէջ Արէսի այն չափով
Ուրբան Քաւոն աղանիւները կ'ըսեն
Թէ կը զօրեն փրթի հասնի երբ արծիւն:
Եթէ ձախող ագուան ինծի կանուխէն
Չազդէր սնամէջ սըղոցիէն չունենալ
Շորթողին հետ նոր վէճ, ո՛չ քու բարեկամ
Մերիսըդ, ո՛չ Մենալկն ինքնին կ'ապրէր արդ:

ԼԻԿԻԴԱՍ

Աւա՛ղ, ոճիր մ'այդքան մեծ ի՛նչպէս կրնայ
Մըտաբերուիլ. եղունկ, ուրեմըն իրաւ
Քեզի հետ մէկ կորսընցնէինք պիտի մենք
Ի՛ւ քու սփոփանքդ. ո՞վ այն առեւն պիտ' երգէր
Յաւերժհարսներն. ո՞վ ծաղկափթիթ խոտերով
Պճնէր երկիրն, եւ աղբիւրները ծածկէր
Սաղարթագեղ հովանիով. եւ կամ ո՞վ
Պիտի նուագէր տաղերն որ ես քիչ առաջ
Գողցայ քենէ լըոիկ ֆիջիկ՝ երբոր դուն
Մեր անձկալի Ամարիլլին կ'երթայիր:
« Տիտիր, մինչեւ որ դառնամ՝ կարճ է ուղին՝
Արածէ իմ այծերս. ու երբ կշտանան
Ջրարբները տար. բայց, Տիտիրէ, երբ տանիս
Ըզգոյշ եղիր, չըլլայ այծուն պատահիս,
Որովհետեւ իր եղջիւրով կը խեթկէ »:

ՄԵՐԻՍ

Կամ մանաւանդ դեռ անկատար այս տաղերն
Որ Վարոսի համար կ'երգէր Մենալկաս.
« Վարէ, միայն թէ Մանտուան քո՛ւ շընորհիւ
Մեզ մընայ՝ հէք Կրեմոնայի, ո՛հ, շատ մօտ
Մանտուան, իրենց երգով պիտի կարապներն
Անունըդ վեր՝ մինչեւ աստղերը տանին »:

ԼԻԿԻԴԱՍ

Այսպէս իցիւ խոսափէին մեղուներդ
Կորսիկայի գեղձերէն. այսպէս կովերդ
Սինձ արածած՝ կաթն ըստինքնին ուռեցնէր:
Ըսկըսէ, բան եթէ ունիս երգելու.

Ջիս ալ ըրին Պիերեանները քերթող,
Ե՛ս ալ ունիմ տաղեր. կ'ըսեն հովիւներն
Որ պըւէտ եմ ես ալ, բայց չեմ հաւատար.
Վասըն զի չի թըւիր ինծի՝ որ դեռեւս
Արժանաւոր բան մը երգած ըլլամ ես
Վարոսի կամ թէ Կիննայի, այլ զերդ սագ
Կը կըռկըռամ պորերու մէջ քաջաձայն:

ՄԵՐԻՍ

Ես ալ մտքիս մէջ, Լիկիդաս, ատիկա
Կը յեղյեղեմ լըռիկ ֆիջիկ, թէ կրնամ
Յիշել, եւ տաղն անգոսնելի բան մը չէ.
« Հոս եկուր, ով Գալատէ, ի՞նչ ըզբօսանք
Կայ շուրերուն մէջ. հոս գարուն է գունեան.
Երկիրը հոս գետերուն շուրջ ծաղիկներ
Կը սփռէ պէս պէս, հոս ճերմակ կաղամախ
Կը սաւառնի քարայրին վրայ, կը հիւսեն
Ճապուկ որթին ուտերն իրենց հովանին:
Հոս եկուր, թող խօլ ալիքն անիւր ծեծէ »:

ԼԻԿԻԳԱՍ

Ի՞նչ էր այն երգը զոր քենէ լըսեցի
Ջինջ գիշերով երբ կ'երգէիր. կը յիշեմ
Ես եղանակն՝ եթէ բռները գիտնամ:

ՄԵՐԻՍ

« Գափնի, ինչո՞ւ կը դիտես եւքն հինաւորը
Ատողերուն. աստղը Գիտնեան¹ կեսարու

1. Գիտնեան կը կոչէ կեսարը, զի կ'ըսուի թէ Խնէասէ սերած ըլլայ. եւ զի Խնէասի մայրը Ատողիկն էր, զոր Գիտնէ յաւերժահարսը ծնաւ Գիտնէն:

Ահաւասիկ կը ծագէ. աստղը՝ որով
Հասկերն իրենց պըտուղներով պիտ' հրճուին,
Որով խաղողն արեգէր մեր բլուրներուն
Պիտի խայծի. Գափնի, տնկէ տանձիներ,
Պիտի քաղեն անոնց պտուղները թոռներդ »:

Հասակն ամէն ինչ կը տանի, նոյն խօլ միտքն:
Ես կը յիշեմ՝ երբ դեռ մանուկ՝ որ ըստէպ
Երկայն օրեր կ'անցընէի երգելով.
Բոլոր գիտցած երգերս մոռցած եմ այսօր.
Մերիսի ձայնն անգամ իրմէ կը խուսէ.
Գայլերն¹ եղան Մերիսը նախ տեսնողներն:
Բայց Մենալի քեզ ասոնք ըստէպ պիտ' ըսէ:

ԼԻԿԻԳԱՍ

Պատճառանքներն որ կը բերես՝ կ'աճեցնեն
Փափագս, եւ արդ նայէ՛ դուն ինչպէս ալիքն
Հայելացած քեզի համար կը լըռէ.
Ինկան հովին բոլոր մոռնչները շըշող.
Ահաւասիկ մենք ճիշդ ճամբուն կէտն հասած.
Բիանորի² շիրիմն ահա կը սկըսի
Երեւալ. հոս երգենք, Մերիս, երգենք հոս,
Ուր կը քաղեն մշակները խիտ սաղարթներն.
Հո՛ս թող այծերդ եւ մենք քաղաք յառաջենք:
Կամ եթէ դուն կը վախնաս մի՛ գուցէ ցայգն
Անձրեւ ժողվէ մենք չըհասած՝ երգելով

1. Կ'առասպելեն որ գայլերը կը խաղաղեցնեն ձայնը անոնց զորս իրենք նախ կը տեսնեն, եւ կը խաղաղին՝ եթէ իրենց նախ տեսնուին:

2. Բիանոր կամ Ոկնոս Թագաւոր Խարուրիոյ, որդի Տիրեր գետին եւ Մանաուա Յաւերժահարսին, որմէ քաղաքը Մանաուա կոչուեցաւ:

երթանք, չըզգանք պիտի ճամբուն յոգնութիւնն.
Եւ որպէս զի մենք երգերով յառաջենք,
Այս բեռն ահա կը վերցընեմ ես քենէ:

ՄԵՐԻՍ

Ա՛լ կը բաւէ պնդելըդ, ո՛վ պատանեակ,
Ընենք մենք ինչ որ կարեւոր է հիմա:
Պիտ' ըլլայ շատ յարմար երգել այն ատեն
Երբոր նոյն ինքըն Մինալկասը դառնայ:

ՏԱՄՆԵՐՈՐԴ ՀՈՎՈՒԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Գ Ա Լ Լ Ո Ս

Գալլոս կը սիրէր լիկորիս օրիորդը. բայց մէ
արհամարհելով Գալլոսը՝ ուրիշի մը ետեւէն զա-
ցեր էր միմչեւ հռետիա, եւ իտալիոյ՝ եւ Գաղղիոյ
մեծաւոր զաւառմիւրը՝ հռեմոսի եւ Ալպիանց մօտ,
հոս կը կեղծէ վիրգիլ թէ Գալլոս սրտիմ ցաւէն
զացերէ իմքնակամ արսոր, Արկադիա, հոչա-
կաւոր տեղ հովիւներու եւ հովուերգակ քերթող-
մերու, որոնց մէջ երեսիլի էր Գալլոս, բարեկամ-
մերն ու ամտառարմակ ղիք իր մօտ կ'երթամ
զինքն սփոփելու:

Արեթուս¹, ինձ այս վերջին տաղը շնորհէ.
Պիտ' յօրինեմ քիչ տողեր իմ Գալլոսիս,
Բայց այնպիսի՝ որ կարգայ ինք լիկորիս².
Գալլոսի ո՛վ պիտի զլանար երբեք տաղ.
Այսպէս իցի՛ւ երբոր սահիս դուն սիկո՛ւլ
Ալիքներուն տակէն՝ Գորիս³ չըխառնէ՛ր

1. Արեթուսա, աղբիւր Սիկիլիոյ մէջ, ուր կ'ըսեն
կու գայ կը խառնուի Պելոպոնէսի Ալփէոս զեռը՝ անց-
նելով ծովէն, եւ առանց անոր ալիքներուն խառնուելու:

2. Ազատագիր Վոլունտոս ատենակալի, որ սիրուելով
Գալլոսէն՝ կարեւորութիւն չէր ի տար իրեն:

3. Գորիս դուստր Ուկիանու եւ Տեթիսի:

Դառն իր կոհակը քաղցունի ջուրերուդ։
 Սկըսէ՛, երգենք Գալլոսի սէրը կրծող,
 Մինչդեռ այծերը տափաքիթ կ'արածին
 Գողտրիկ ծիւլերն. հոս խուլերուն չենք երգեր,
 Մեզ անտառներն ամէն կու տան պատասխան։
 Ո՛ր մայրիներն, ո՛ր անտառներն արդեօք ձեզ
 Կը բռնէին դեռափըթիթ Նայազներ,
 Մինչ կը հիւծէր Գալլոս դժնէ տարփանքով։
 Վասն զի ոչ Պառնասոսի գագաթներն,
 Ո՛չ Պինդոսի չրկապեցին ձեր ոտուին
 Եւ ոչ ինքնին Ագանիպպէն Աւոնեան։
 Լացին զանի սարդենիները, լացին
 Թուփերն ինքնին, լացաւ Մենալ¹ նոճերը.
 Լացին ժայռերը Լիկիոյ՝ մենաւոր
 Քարածայռի մ'ոտքն երբ փուռեր էր անի։
 Անշարժ կեցած են ոչխարներն իր չորս դին.
 Անոնք ըզմեզ չեն ատեր, դուն ալ սիրէ՛
 Զանոնք, քերթող դիւցասընունդ. գեղեցիկ
 Ադոնիսն² ինքն ալ կ'արածէր ոչխարներ
 Գետերուն ափն։ Հովիւն անոր վագեց քով,
 Տըւարածներն եկան յուշիկ, Մենալկաս
 Եկաւ տամուկ ձըմերային կաղինով.
 Կը հարցընեն ամէնքն անոր. «Ուսկից է
 Քու այս տարփանքը»։ Եկաւ եւ ինքն Ապոլոն.
 «Գալլոս, ըսաւ, ինչո՞ւ համար կը ցնորիս։
 Գնաց ուրիշի մը ետեւէն անձկալի՛
 Քու Լիկորիսըդ ձիւներու վըրայէն

1. Մենալ՝ Լիկէոն լեռներ Արկադիոյ մէջ.

2. Ադոնիս՝ որդի Կիւնեայ արքային Կիպրացոց,
 զոր կը սիրէր Աստղիկ.

Եւ մէջերէն ճամբարներու սոսկումին»։
 Եկաւ Սիլուան¹ գլուխը պըսակ մը գեղջուկ,
 Եւ կը ճօճէր ծաղկափըթիթ նարգէսներ
 Եւ շուշաններ երկայնածղօտ։ Եկաւ Պան՝
 Արկադիոյ աստուածը, Պան՝ զոր տեսանք
 Մենք իսկ կարմիր թանթըլենույ հատերով
 Բոսորատիպ ներկուած. «Ի՞նչ վերջ պիտի 'լլայ.
 Սէրն այդպիսի բաներու ե՛րբ ըրաւ հոգ։
 Ոչ անողորմ սէրն արցունքով, ոչ մարգերն
 Առուակներով, ոչ մեղուները սինձով,
 Եւ ոչ այծերը կը յագին տերեւով»։

Իսկ ան տրտում տըխուր տըլաւ պատասխան.
 «Արկադացիք, ասոնք երգէ՛ք պիտի դուք
 Զեր լեռներուն. Արկադացիք՝ դուք միայն
 Քաջահըմուտ նըւագելու արուեստին։
 Ո՛հ այն ատեն ի՛նչպէս թեթեւ պիտի հանգչին
 Իմ ոսկորներս, եթէ ձեր սրինգը երբեմն
 Իմ տարփանքներս եղբերեզէ։ Ո՛հ, ո՛ր էր
 Ես ձենէ մէկն ըլլայի, կամ պահապան
 Հօտիդ, եւ կամ կըթող հասուն խաղողի։
 Ստուգիւ եթէ մըխայի՛ ես Փիլիսի՛
 Համար եւ կամ Ամինտասի, (եւ ի՛նչ փոյթ
 Թէ Ամինտասը թուի էր, սեւ են նոյն ինք
 Մանիչակներն, եւ սեւ՝ յակինթը նաեւ).
 Հետո ուռնեաց միջեւ հանգչէր պիտի ան
 Ճապուկ որթին ներքեւ. Փիլիս ինձ համար
 Պիտի քաղէր ծաղիկ, երգէր Ամինտաս։
 «Հոս աղբիւրներ կան զովարար, գիրգ միրգեր,

1. Սիլուանոս կամ Շահարիկ շահապետ անտառ
 ներու։

ՈՎ Լիկորիս, կայ հոս անտառ. կեանքըս հոս
 Հետըդ պիտի անցընէի: Անըզգամ
 Արդ սէր մը քեզ կը բռնէ խուժ Արէսի
 Զէնքերուն մէջ, սըլաքներու, թշնամի
 Ճակատներու միջեւ. հեռու հայրենի
 Երկրէդ (որ էր կարենայի չհաւատալ),
 Ո՛հ, անողորմ, առանց ինծի մինաւոր
 Աւպեան ձիւները կը տեսնես, կը տեսնես
 Հրոնոսի սառոյցներն. ո՛հ, սառը թող
 Զըվընասէ քեզ. ո՛հ սառոյցը ժըպիրհ
 Զըկտրէ քո՛ գարշապարներըդ գողտրիկ:
 «Պիտի երթամ եւ գեղգեղեմ սիկուլեան
 Հովուին՝ սրինգին վըրայ տաղերը զոր ինձ
 Շնչեց Պըւէտը՝՝ ֆաղկիտեան: Կ'ընտրեմ ես
 Նախամեծար անտառներու մէջ տուայտիլ,
 Բայոցներուն միջեւ վայրի գազանաց,
 Եւ տարփանքներըս քանդակել ծառերու
 Մատաղ բունին վըրայ. անոնք պիտ' աճին,
 Դուք ալ պիտի աճիք, դուք իմ տարփանքներս:
 Հարսներուն հետ յաւերժ պիտի Մենալն ես
 Հետագօտեմ, եւ որսամ կինճ ամենի.
 Ոչ մի սառոյց պիտի արգելք ըլլայ ինձ
 Բարակներով պատել Պարթեն՝՝ անտառներն:
 Ինձ կը թըլի կտրել անցնիլ արդէն իսկ
 Քարաժայռերն եւ անտառները գոչող.

1. Այսինքն Թէոկրիտէս սիկլիւիացի քերթող:

2. Եւփորիոն, սիրելի Ասորոց Անտիոքոս արքային,
 եւ վերակացու անոր մատենադարանին. բանաստեղծ
 անուանի, որուն մէկ քանի տաղերը Գալլոս լատիներէնի
 քարգմանեց.

3. Պարթենիոն՝ լեռ Արկադիոյ մէջ:

Պարթեական լայնալիճով քաղցր է ինձ
 Հայթեյ նետեր Կիդոն. իբրեւ թէ ասոնք
 Մեր մոլուցքին ըլլային դեղ ու դարման, [ըլլալ
 Կամ թէ աստուածն այն գիտնար հաշտ՝ քաղցր
 Տառապանքին հանդէպ մարդոց: Բայց ահա
 Դարձեալ հաճոյ չեն թըլիլ ինձ Յաւերժներն,
 Եւ ոչ տաղերն, եւ ոչ իսկ դուք՝ անտառներ,
 Տեղի տըէք դարձեալ. բոլոր մեր ճիգերն
 Անկարող են փոխել զայն. նոյն իսկ սաստիկ
 Յուրտով Եբրոսն՝ եթէ իմէինք, մտնէինք
 Զիւներուն մէջ Սիթոնի՝՝ գէջ ձըմեռով,
 Նոյն իսկ գառներն արածելու տանէինք
 Եթովպիա, կեղեւն երբոր մահամբժ
 Կը չորնայ բարձըր կնձնիին: Կը յաղթէ
 Ամէն բանի Սէր. մենք եւս տեղի տանք Սիրոյ»:

Թող բաւ ըլլայ, դիցուհիներ Պիերեան,
 Զեր քերթողին երգել ասոնք, երբ նստած
 Նուրբ կընիւնով ան կը հիւսէ սակառներ.
 Թող այս տողերը մեծագին երեւան
 Գալլոսի ձեր շնորհիւ, որոն հանդէպ սէրս
 Կը մեծնայ մէջըս ժամէ ժամ, կը մեծնայ
 Ինչպէս թմբին կանաչագեղ՝ նոր գարնան:
 Ելենք, երգչին կը վընասէ հովանին,
 Գիհիին շուքը մանաւանդ. դժպըհի
 Եւ հունձքերուն՝ հովանին. տոն դարձէք արդ,
 Կշտապինդ իմ այծեր, իրկունը մօտ է:

1. Եբրոս՝ մեծ գետ Թրակիոյ:

2. Սիթոնիա՝ մաս Թրակիոյ, ցուրտ եւ ձիւնապատ:

Յ Ա Ն Կ

Առաջին Հովուերգութիւն. — Տիտիրոս. . . .	42 5
Երկրորդ Հովուերգութիւն. — Աւերսիս. . . .	11
Երրորդ Հովուերգութիւն. — Պալեմոն. . . .	17
Չորրորդ Հովուերգութիւն. — Պոլլիոն. . . .	27
Հինգերորդ Հովուերգութիւն. — Դափնի. . . .	33
Վեցերորդ Հովուերգութիւն. — Սիլենոս. . . .	41
Եօթներորդ Հովուերգութիւն. — Մելիքոս. . . .	49
Ութերորդ Հովուերգութիւն. — Գեղատու. . . .	57
Իններորդ Հովուերգութիւն. — Մերիս. . . .	65
Տասներորդ Հովուերգութիւն. — Գալլոս. . . .	71

Կ Ա Ր Ե Ի Ո Ր

Էջ 25, տող 13

պատրաստ արտոններու ուղղէ՛ պարարտ արտոններու

Էջ 37, վերջն 15 տող

գրգռուան ուղղէ՛ գրգռուան

Ա. Ճաշակ Գաղղիական արդի բանաստեղծություն (Հակումբ հի Դարբիններու Գործադուլը) Ֆրանսուա Գորէի Տպ. 1899.	1 50
Բ. Ճաշակ Գաղղիական արդի բանաստեղծություն. (Ծաղկաքաղ այլ հի այլ հեղինակներէ), Տպ. 1899.	2 —
Գ. Միւթար. — Հ. Ա. Ղազիկեան. Տպ. 1901	1 —
Դ. Ներոն. (Ողբերգութիւն հինգ արարուածով), — Ա. Պոլթոյի. Տպ. 1902	2 —
Ե. Դժոխք (Աստուածային պատակերգութիւն). — Տանդէի. Տպ. 1910	7 —
Զ. Օսիան Ա. (Քերթնածներ), Տպ. 1902.	8 —
Է. Օսիան Բ. (Քերթնածներ)	— —
Ը. Ժողովրդային (Մեղստրամ), Տպ. 1903	2 —
Թ. Զաւարան (Աստուածային պատակերգութիւն). — Տանդէի. Տպ. 1905	6 —
Ժ. Զաւարանական Զրոյց (Ոտանաւորներ). — Վիկտորիա Աղանուրի. Տպ. 1905	5 —
ԺԱ. Ննէական. — Վիկտորիա Աղանուրի. Տպ. 1910.	8 —
ԺԲ. Նրգեր. — Ղեւոնդարտի. Տպ. 1910	5 —
ԺԳ. Նրգեր. — Վիկտորիա Աղանուրի. Տպ. 1910	4 —
ԺԴ. Իլիական. — Հոմերի. Տպ. 1911	10 —
ԺԵ. Նրոտաղէմ Ազատեալ. — Դաստոյի. Տպ. 1911	8 —
ԺԶ. Դրախտ պորտսեալ. — Միլտոնի. Տպ. 1913	8 —
ԺԷ. Արուստ քերթնական. պոէմատոսի Որատիոսի Փլակկոսի. Տպ. 1923	2 50
ԺԸ. Տաղ զերեզմանաց. — Ուկոյ Ֆոսկոլոյի. (Բնագրով) Տպ. 1923	

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0374750

ԺԹ. Մշակականք. — Վերգիլիոսի, Տպ. 1923	Ֆե 5
Ի. Զարիզ Գամմելլ. — Երգիծաբանութիւններ եւ ուրիշ քերթուածներ, Տպ. 1924.	5
ԻԱ. Ողիսական. — Հոմերի, Տպ. 1924	10
ԻԲ. Արքայութիւն (Աստուածային պատակերգութիւն) Տանդէի, Տպ. 1924	7
ԻԳ. Հովուականք. — Վերգիլիոսի, Տպ. 1925	5
ԻԴ. Ծակատազիր. — Ատա Նէկրիի	5
ԻԵ. Մրրիկներ. — Ատա Նէկրիի	—
ԻԶ. Ռոլանի երգը, Տպ. 1925	7

Քիչ օրէն

ԻԷ. Իմ Սիտի երգը,

‘Դիմէլ’

IMPRIMERIE ARMÉNIENNE

St. Lazare

VENISE (Italie)